

KRONIKA MESTA

ŽIAR NAD HRONOM

Rok 2003

**Toto pokračovanie IV. zväzku Kroniky mesta Žiar nad Hronom obsahuje
záznamy v počítačovom vydaní za rok 2003**

v počte strán

**odtlačok
pečate mesta**

**Božena Mikulčíková
Mgr. Mária Ulrichová
poslanci MsZ**

**Mgr. Ivan Černaj
primátor**

**Kronikárkou mesta je Mgr. Mária Zatlková, učiteľka na dôchodku,
podľa uznesenia mestskej rady č. 73/2001, potvrdené uznesením
mestskej rady č. 15/2003. O kronikárovi pozri záznam z r. 2001.**

---

kronikár

OBSAH

Časť	Názov	Strana
	Najvýznamnejšie udalosti roka	4
	Mesto Žiar nad Hronom (stručná charakteristika a história)	5
I.	Mestská samospráva	7
II.	Z rozpočtu mesta	16
III.	Významné návštevy mesta	18
IV.	Zmeny tváre mesta	20
V.	Obyvateľstvo	23
VI.	Verejno-spoločenský život	27
VII.	Výročia a oslavy	30
VIII.	Podniky v živote mesta	33
IX.	Školstvo	41
X.	Kultúra	45
XI.	Duchovný život	51
XII.	Zdravotníctvo	53
XIII.	Životné prostredie	57
XIV.	Šport	59
XV.	Počasie a jeho osobitosti	64
XVI.	Mimoriadne udalosti	65
	Používané značky a skratky	68
	Sprievodná dokumentácia	69
	PRÍLOHA: Stručné dejiny Žiaru nad Hronom v r. 1970-2002	71

NAJVÝZNAMNEJŠIE UDALOSTI ROKA :

vo svete :

20. marca o 3 hod. 25´ sa začal útok vojsk USA a spojencov na Irak. 9. apríla obsadili centrum Bagdadu. 14. decembra zajali Saddáma Husajna.

na Slovensku :

a) 16. – 17. mája sa konalo referendum o vstupe SR do Európskej únie.

b) 11. – 13. septembra tretíkrát navštívil Slovensko svätý otec Ján Pavol II. Omša bola aj v Banskej Bystrici.

v okrese :

Úrad sa pripravuje na zrušenie v rámci reformy štátnej správy v SR od 1.1.2004.

v meste :

a) Nové vedenie mesta rekonštruje mestský úrad, demokratizuje život v meste a zveľaduje ho v rámci prevzatých finančných možností i nových projektov.

b) 29. augusta mesto zasiahla ničivá neobvyklá veterná smršť.

MESTO ŽIAR NAD HRONOM

(Stručná charakteristika a história)

Mesto sa nachádza v Žiarskej kotline na pravej strane Hrona. Je obklopené pohorím Vtáčnik, Kremnickými a Štiavnickými vrchmi. Územie tvorí križovatku ciest z Bratislavy na Zvolen, zo Žiaru do Martina a Prievidze. Táto poloha predurčovala jej osídlenie už v praveku. Po Keltoch, Germánoch kotlinu obývali Slovania už vo 4. storočí.

Žiar nad Hronom vznikol v roku 1955 po výstavbe hlinikárne premenovaním pôvodného historického mestečka Svätý Kríž nad Hronom. Dnes do katastra mesta od roku 1971 patrí aj pôvodne samostatná obec Šášovské Podhradie a kataster bývalej obce Horné Opatovce (najstaršej v kotline), ktorá v dôsledku činnosti ZSNP zanikla v r. 1969. Po obci zostali iba národné kultúrne pamiatky – Kostol sv. Vavrinca a socha J. Nepomuckého.

História Svätého Kríža nad Hronom sa písomne viaže na rok 1075, kedy kráľ Gejza I. zakladá opátstvo v Hronskom Beňadiku. V darovacej listine sa spomína územie dvoch mýtnych osád – Horných Opatoviec a Svätého Kríža nad Hronom. Názvy sa ustálili neskôr. Toto územie sa pôvodne označovalo ako majetok v oblasti „Susolgi“ (Šúšol). Spoľahlivý údaj o lokalite Cristur (Kerestur, Sv. Kríž) je v texte z roku 1237. Už vtedy možno usudzovať, že tu stála sakrálna stavba. K výraznému rozvoju osady prispeli najmä mestské privilégia z roku 1246, ktoré jej prideliť arcibiskup Štefan Vanča. Ďalšie výsady udeľujú králi Matej I. a Vladislav II. (- jarmočné právo v roku 1501). Ako vlastníctvo ostrihomského arcibiskupstva si zachováva naďalej poľnohospodársky ráz, ale mestečko sa stáva administratívnym i duchovným strediskom, neskôr aj ekonomickým a obchodným. Od roku 1598 tu jestvuje škola, a tak sa stáva aj kultúrnym centrom. Z remesiel treba spomenúť krajčírov, ševcov, čizmárov, kováčov. Životné osudy Križanov sťažovali živelné pohromy, veľké požiare, povodne, mor a časté prechody vojsk (boje o trón, Jiskrov kastelán buduje opevnenie pri kostole, turecká expanzia, protihabsburské povstania, sídlil tu Š. Bočkay, F. Rákoczi ...).

Neďaleký strážca križovatky Žiarskej kotliny – hrad Šášov začali stavať v roku 1242 bratia arcibiskupa Vanču (v čase, kedy aj osada Svätý Kríž bola povýšená na mestečko). Neskôr hrad pripadol kráľovi. Jeho kasteláni sa často sporili s opátstvom Beňadika o územie a mýto a znepríjemňovali život susedným osadám i banským mestám. Vtedy ku hradnému panstvu patrilo 35 osád. Vzniká i Ladomer a Vieska. Hrad vystriedal viacero majiteľov. Za útlaku poddaných vlastníckmi Dóczyovcami sa osady vyľudňujú. Násilenstvá vrcholili za panstva Lipcseyovcov („lúpežní rytieri“). Koncom 17. storočia hrad znovu vlastní kráľovská komora. V roku 1708 bol hrad dobytý, rozstrieľaný a podpálený vojskom cisárskeho generála Heistera v bojoch proti F. Rákoczimu. Odvtedy je hrad rumoviskom.

Celé okolie Svätého Kríža spravovali ostrihomskí úradníci z budovy, ktorá sa stala pevnostnou stavbou, neskôr kaštieľom – od roku 1615, kedy ho na letné sídlo ostrihomského arcibiskupa prestaval arcibiskup F. Forgách a v roku 1631 Peter Pázmaň. Bašty proti Turkom dal pristaviť arcibiskup Lippay a o jedno poschodie ho navýšil Š. Moyses. Stálym sídlom banskobystrického biskupstva sa stal od roku 1776 (do roku 1941) po rozdelení ostrihomského arcibiskupstva na tri biskupstvá. Tu pôsobiaci biskupi urobili zo Svätého Kríža stredisko kultúrneho i politického života na Slovensku v 18., ale najmä v 19. storočí, striedali sa tu významné návštevy politikov a národovcov. Staviteľom Kostola

Povýšenia sv. Kríža (na mieste pôvodného gotického) bol biskup G. Zerdahely v roku 1812. V krypte kostola je pochovaných šesť biskupov. Najvýznamnejší z nich bol biskup, filozof, politik Dr. Štefan Moyses. Pôsobil tu v rokoch 1851 – 1869. Je tvorcom myšlienky Matice slovenskej, ktorej sa stal prvým predsedom. Mnohostrannou činnosťou sa preslávil i kňaz Michal Chrástek. Po strastiplných bojoch II. svetovej vojny, kedy v kaštieli sídlilo striedavo partizánske i nemecké veliteľstvo, zaujímavú kapitolu jeho histórie tvorilo blahodarné pôsobenie saleziánov od roku 1946 do „barbarskej noci“ roku 1950. Mali tu i vysokú školu teologickú. Odvtedy kaštieľ stále slúži ako sídlo úradov a škôl (t.č. obchodnej akadémie).

Svätý Kríž mal vždy prevažne poľnohospodársky charakter. V okolí sa preslávil jarmokmi a trhmi (povestné „hurke“ sa stali i pôvodcom prezývky). Významným vlastníkom pôdy a podnikateľom bol biskupský úrad. Mal pivovar, mlyn, na veľkostatku Kupča tehelňu, do prenájmu dával kameňolom a pílu. Rozvoj súvisel aj s vybudovaním železničnej trate roku 1896. Vtedy sa v mestečku rozvíja aj bankovníctvo. Na konci 19. a na začiatku 20. storočia sa zhoršovala sociálna situácia a rástol národnostný útlak. Svätý Kríž zasiahla vlna vyst'ahovalectva. Obyvateľov ťažko postihla I. a II. svetová vojna. Ako administratívne centrum pre 55 obcí bol Svätý Kríž v rokoch 1875 – 1922, v I. ČSR bol okresom do roku 1928. Presun sídla okresu do Kremnice nepriaznivo ovplyvnil vývoj mesta. Sídlom okresu je znovu od roku 1960, kedy sa už píše socialistická história mesta.

Vybudovaním hlinikárne v roku 1953 sa mesto mení na priemyselné. Nastáva príliv obyvateľov „za chleбом“ z celej ČSR. Ak Svätý Kríž mal v roku 1950 1500 obyvateľov, tak Žiar nad Hronom má t.č. 20 026 (časť Š. Podhradie 330). Súvisí s tým výstavba bytov a celej občianskej vybavenosti. Mesto rástlo do dĺžky severne od Svätého Kríža. Vstup do mesta tvoria historické budovy renesančno-barokového kaštieľa, Park Štefana Moyses a klasicistický kostol. Pod Šibeničným vrchom je kaplnka P. Márie (staviteľ kňaz Hajnovič v roku 1711). Za časťou Svätý Kríž sa rozprestiera nové sídlisko, ktoré dokumentuje stavebné štýly 2. polovice 20. storočia z obdobia socializmu. Pozoruhodné sú objekty okresného a mestského úradu, nemocnica s poliklinikou, mestské kultúrne stredisko a dom kultúry, hotel Luna, penzión, dom dôchodcov, športové objekty – plážové kúpalisko, minizoo, tenisové kurty, zimný a futbalové štadióny. Po roku 1989 pribudla krytá plaváreň, Hvezdáreň a planetárium M. Hella, budova poisťovne, rozšírenie nemocnice o blok A a v roku 2001 bol tu vysvätený Kostol Sedembolestnej P. Márie (aktér misionár Emil Černaj, staviteľ ICLic Ján Minárik), čím sa nové mesto stalo aj duchovným strediskom. Na Námestí Matice slovenskej v roku 1999 pribudla dôstojná socha Š. Moyses a sochára M. Ormandíka z Kremnice. Mesto má viacero sôch a pamätných tabúľ. Na cintoríne sú hroby dejateľov M. Chrásteka, J. Datľa a A. Štefánka. Prírodu v okolí možno spoznávať na 8 zastávkach náučného chodníka Šibeničný vrch.

Pozn. O Žiari nad Hronom je možné získať informácie z dosiaľ jedinej monografie Dejiny Žiaru nad Hronom – zostavovateľ Peter Ratkoš z roku 1978. V súčasnosti sa robí archeologický výskum územia parku a kaštieľa – informácie u miestneho archeológa Mgr. Petra Mosného. Do tlače je pripravená publikácia miestneho historika Ing. Jozefa Minku Osobnosti Žiaru a okolia. V roku 2001 bola v Dome kultúry otvorená expozícia mestského múzea a galérie. V kaštieli je Pamätná izba Š. Moyses a.

I.

MESTSKÁ SAMOSPRÁVA

NOVÉ VEDENIE MESTA :

Po posledných komunálnych voľbách bolo nové vedenie mesta inštalované na mestskom zastupiteľstve 17. decembra 2002 (pozri Kronika 2002) v tomto zložení :

primátor mesta   Mgr. Ivan Černaj
viceprimátor   Mgr. Roman Zatl'ko
prednostka   Ing. Mariana Páleníková
zástupca prednostu :   Ing. Vladimír Kiaček, vedúci ekonomického odboru.

ZMENA EKONOMICKÉHO VEDENIA :

V priebehu roka nastala zmena vo funkcii zástupcu prednostu. Po odchode Ing. Kiačeka, dlhoročného vedúceho ekonomického odboru, nastúpil po výberovom konaní Ing. Juraj Gallo ako šéf ekonomického oddelenia – od septembra 2003. Ing. J. Gallo sa narodil 15.4.1976 v Žiari nad Hronom. V r. 1999 ukončil štúdiá na Ekonomickej univerzite v Bratislave so špecializáciou finančná sústava a peňažníctvo. Má prax ako ekonóm v ZSNP, Rautenbachu Slovakia, naposledy ako finančný poradca v Tatrabanke. Ovláda nemecký a anglický jazyk. Je ženatý.

PRVÉ ROZHODNUTIA :

Ciele nového vedenia podľa volebného programu, ktoré sa okamžite začali realizovať ako prioritné, možno zhrnúť v bodoch :

- skvalitnenie komunikácie s občanmi, demokratizácia riadenia mesta, spružnenie a sfunkčnenie mesta a hľadanie finančných zdrojov cez projekty, rekonštrukcie chodníkov a ciest, skvalitňovanie bezpečnosti a čistoty v meste, atď. v záujme týchto priorit k prvým rozhodnutiam vedenia patrí :
- sprístupnenie kontaktu občanov s primátorom mesta každodenne resp. podľa dohodnutého termínu (nielen v deň otvorených dverí, ako to bolo dosiaľ).
- v rámci novej organizačnej štruktúry MsÚ sa sprehľadnil a zefektívnil systém práce mestského úradu vrátane zúženia počtu pracovníkov a personálnych zmien. Na urýchlenie vypracúvania projektov bol prijatý projektový manažér,
- účelové využitie počítačovej a internetovej techniky, umožnenie priamej komunikácie s občanmi prostredníctvom internetu, konkrétne sa začalo s prípravou mestského informačného systému,
- bezprostredný kontakt s občanmi je úspešne realizovaný prostredníctvom zavedenia tzv. čiernych skriniek, do ktorých obyvatelia píšú svoje názory, návrhy a postrehy priamo primátorovi, ktorý striedavo s viceprimátorom na ne reagujú v ATV a podľa potreby aj riešia v praxi,
- začalo sa s intenzívnymi opravami zanedbaných komunikácií v meste, pokým to dovoľovala finančná situácia. Začali sa pripravovať 3 projekty na rozšírenie medziblokových priestorov a nových parkovacích plôch v centrálnej mestskej zóne,

- rekonštruoval sa mestský úrad – z prízemí sa do iných priestorov presťahovala mestská polícia, na prízemí sa vybudovala a 27.5. bola otvorená KPK – Kancelária prvého kontaktu (moderné riešenie vybavovania úradných záležitostí pre občanov na jednom mieste s bezbariérovým prístupom), budova MsÚ bola zabezpečená proti i tu sa vyskytnuvším krádežiam bezpečnostným zariadením v súvis s pružným dochádzkovým a prístupovým systémom, účelovo sa upravili kancelárie. Pracovníci MsÚ získavajú už t.r. štúdiom certifikát kvality ISO 9001 podľa európskych noriem,
- mesto sa zviditeľňuje prostredníctvom občasných vysielaní televízie SR, regionálneho vysielania z B. Bystrice a ATV týždenníka v meste, začlenilo sa do mikroregiónu ŽIARSKE PODHORIE, mesto navštívili významné osobnosti (pozri časť Významné návštevy). Prijatím nového šéfredaktora (Marko S. Minka, odišiel v auguste) a zmenou vydavateľa (VOX) sa vedenie mesta pokúsilo skvalitniť obsah mestských novín Naše Mesto,
- rekonštruje sa mestská polícia, na záchranu športu v meste sa vytvoril Mestský športový klub,
- po oboznámení sa so situáciou v meste a prvých zmenách vedenie mesta pripravuje širokú diskusiu s občanmi ako základ na dlhodobú projekciu rozvoja mesta – **PROGRAM HOSPODÁRSKEHO A SOCIÁLNEHO ROZVOJA MESTA**, o čo sa dosiaľ v meste nikto nepokúsil. V r. 2003 sa realizovala prostredníctvom Nášho Mesta anketa s množstvom otázok pre obyvateľov mesta ako začiatok.

NIEKTORÉ Z INICIÁTIV PRIMÁTORA :

6. február

- stretnutie starostov z regiónu kvôli nedostatku financií pri prechode kompetencií na samosprávy (napr. opatrovateľská služba prechádza pod mestá, ale bez navýšenia zdrojov za energie, teplo...)

23. marec

- stretnutie primátorov miest z Pohronia – Banskej Bystrice, Zvolena, Brezna, Žarnovice, Novej Bane, Banskej Štiavnice, Kremnice a Žiaru nad Hronom (tzv. D 8) s cieľom: znovu presadiť pôvodnú koncepciu výstavby diaľnic, v r. 2008 dokončiť úsek medzi Nitrou a Zvolenom. Prijali vyhlásenie, v ktorom žiadajú vládu, aby postupovala podľa pôvodného variantu, lebo hrozí zbedačovanie, spomalenie rozvoja, rast nezamestnanosti, strata investorov.

9. apríl

- zvolanie predstaviteľov rómskych združení s cieľom zaktivizovať obyvateľov tohto etnika na riešení ich problémov. Následné stretnutie boli aj s poslancami VÚC a MsZ.

22. máj

- stretnutie s obyvateľmi mestskej časti Šášovské Podhradie s cieľom informovať ich o zámeroch vedenia mesta a diskutovať o problémoch tejto časti mesta.

20. august

- primátor zvolal starostov a primátorov okolitých miest a obcí s návrhom na spoločné riešenie budúcnosti novej skládky komunálneho odpadu a kompostárne od r. 2005. Projekt, v ktorom by boli zapojené viaceré obce a mestá, má väčšie šance na získanie finančných prostriedkov. Prítomní majú posúdiť svoj vstup do projektu.

VÝZVA

POSLANCOM NR :

V rámci reformy štátnej správy a riešenia okresov inicioval prednosta OÚ Ing. Michal Novotný **8. septembra** stretnutie starostov a primátorov žiarskeho a žarnovického regiónu. Posudzovali návrhy novej štruktúry štátnej správy, podľa ktorej by obvodný úrad sociálnych vecí, služieb a zamestnanosti a úrad životného prostredia zo Žiaru nad Hronom mal byť premiestnený resp. zriadený v Banskej Štiavnici, kde je nielen excentrická poloha a dopravný problém pre obyvateľov, ale celkovo zmena nemá logiku, keďže väčšinové obyvateľstvo je v Žiari. Prítomní prijali výzvu poslancom parlamentu, v ktorej vyjadrujú nesúhlas s premiestňovaním úradov do Štiavnice a žiadajú ponechať ich v Žiari. (Pomoc prisľúbili aj poslanci NR, ktorí navštívili Žiar, sľub naplnila iba poslankyňa Podracká.)

Výzva nemala úspech. Za preferovaním B. Štiavnice prítomní vidia Ministerstvo práce a sociálnych vecí, resp. pripomína to časy „príručných vládcov“, ktorí pridelovali výsady mestám svojho bydliska – rodiska.

17. december

Diskusné fórum primátora vedenia mesta s obyvateľmi mesta v Dome kultúry – presne v deň inštalácie primátora pred rokom. Diskusia mala dobrú úroveň, ale pravdepodobne v súvislosti s množstvom predvianočných podujatí sa jej zúčastnila necelá stovka občanov.

MESTSKÁ RADA :

Pracovala v zložení :

Ing. Peter Dubeň

Ing. Miroslav Krajčov

Ing. Karol Krist

Ing. Vladimír Kukučka – od MsZ 25.9. – vystriedaný Mgr. Monikou Kopčovou

Božena Mikulčíková

Ing. Jozef Mráz

Mgr. Roman Zat'ko ako viceprimátor

**PERMANENTNÁ
ČINNOSŤ MsR :**

MsR pravidelne predkladá plán činnosti MsR a MsZ, sleduje prácu stálych komisií MsZ, pripravuje zasadnutia MsZ, kontroluje plnenie uznesení, pripravuje návrhy zmien rozpočtu, odporúča – neodporúča návrhy pre primátora, vedenie mesta, MsZ, sleduje stav mestskej kroniky, odpredaj bytov v BD č. 1 Pod vršky (umožnila predaj aj na splátkový kalendár), rozhoduje o prenájmoch, výmenách bytov, berie na vedomie informácie o zimnej údržbe, zdravotníckych službách, sociálnych, školských, športových, o verejnej zeleni, doprave, kultúre, vykurovaní, stavu zamestnanosti, kriminality, atď. V priebehu roka MsZ zasadala 14-krát. Prizývaní boli kompetentní zainteresovaní.

ĎALŠIA

ČINNOSŤ MsR :

- 10.1. mimoriadne zasadnutie MsR prerokovalo trasovanie rýchlostnej komunikácie R1, odklad vyjadrenia primátora sa odsunul až po MsZ 27.1.

- podáva návrh na úpravu rokovacieho poriadku komisií MsZ
- v januári menuje komisiu na posúdenie a schválenie zápisov do kroniky v zložení: Božena Mikulčíková, Ing. Richard Kafka, Mgr. Eva Tóthová a Mgr. Mária Ulrichová
- z členstva v orgánoch školskej samosprávy odvolala tých poslancov MsZ, ktorých mandát zanikol, a schválila do nich nových poslancov
- prerokúva novú koncepciu Nášho Mesta (21.1)
- schvaľuje prenájom kancelárskych priestorov v meste pre poslancov NR SR: Evu Rusnákovú, Miroslava Číža, Ing. Petra Muránskeho (v januári) a pre Dr. Danu Podrackú (v máji)
- splnomocňuje Technické služby, s.r.o. vybavovať reklamácie na stavbe BD č.1 Pod vršky (25.2.)
- schvaľuje pravidlá poskytovania jednorázovej dávky sociálnej pomoci v meste a mimoriadneho príspevku do maximálnej výšky 1.500 Sk (10.3.)
- súhlasí s bezplatným vstupom do krytej plavárne pre špeciálnu ZŠ (22.4.)
- ukladá MsÚ prehodnotiť ďalšiu prevádzku Mini ZOO, schvaľuje príležitostné trhy na Svätokrižskom námestí aj príspevky (á 5.000 Sk) pre Zväz diabetikov, Slovenský zväz zdravotne postihnutých a Jednotu dôchodcov Slovenska (20.5.)
- prehodnocuje časť dopravných značení v meste, schvaľuje cenník služieb a otváracie hodiny na plážovom kúpalisku (19.6.)
- príprava rekonštrukcie osvetlenia parku, stav mestského rozhlasu, odporúča primátorovi t.r. neorganizovať Žiarske dni v rámci úspory financií, schvaľuje ukončenie nájmov v mestských bytoch pre 10 neplatičov a určuje nových nájomcov (na základe zasadania mimoriadnej Komisie sociálnych vecí, zdravotníctva a bývania pri MsZ dňa 16.7.), príprava výberového konania na miesto náčelníka mestskej polície a odvolanie p. Gašpara z organizačných a manažérskych dôvodov (22.7.)
- prerokúva prípravu žiarskeho jarmoku (26.8.)
- schvaľuje výšku nájomného za využívanie kultúrneho domu a rozhlasu v Šášovskom Podhradí (21.10.)
- pre žiadateľov o byty nie sú voľné byty (25.11.)
- schválený ekonomický prenájom športovísk v meste a nájomné v niektorých obytných domoch (16.12.)

**MESTSKÉ
ZASTUPITEĽSTVO:
(MsZ)**

Pracovalo od 17. decembra 2002 v tomto zložení :

v obvode č.

- Mgr. Peter Antal	7
- PaedDr. Veronika Balážová	8
- Jaroslav Benča	9
- MUDr. Jozef Búci	8
- MUDr. Lýdia Cígerová	10
- Ing. Mária Čopová	6
- Mgr. Katarína Dekýšová	7
- Ing. Peter Dubeň	6
- Dušan Janek	15
- Ing. Ivan Klement	2
- Mgr. Monika Kopčová	11
- MUDr. Milan Kortiš	3
- Ing. Vojtech Kováč	14
- Ing. Miroslav Krajčov	11
- Ing. Karol Krist	11
- Ing. Alica Terlandová od sept. 2003	4
- Soňa Lukyová	13
- Ing. Róbert Mihok	5
- Božena Mikulčíková	3
- Ing. Jozef Mráz	2
- Stela Šeševičková	12
- Mgr. Slavomír Šimeg	10
- Adolf Tatár	1
- Mgr. Mária Ulrichová	9
- Mgr. Roman Zat'ko	12

Zmena nastala v septembri, kedy za poslanca Ing. Vladimíra Kukučku (ktorý sa stal zamestnancom MsÚ – manažér pre správu majetku MsKS a DK) zložila poslanecký sľub **Ing. Alica Terlandová**.

KOMISIE MsZ :

Pri MsZ pracujú nasledovné stále komisie :

1. Komisia ekonomiky a financovania	- predseda Ing. Mária Čopová
2. Komisia zamestnanosti a podnikania	- predseda Ing. Vladimír Kukučka
3. Komisia ŽP, dopravy a RR	- predseda Ing. Jozef Mráz
4. Komisia sociálnych vecí, zdravotníctva a bývania	- predseda MUDr. Jozef Búci
5. Komisia kultúry, športu, mládeže a školstva	- predseda Ing. Peter Dubeň
6. Komisia kontroly, sťažností a ochrany občanov	- predseda Mgr. Peter Antal

Zmeny nastali v januári, kedy bola vytvorená komisia normotvorná a energetická (pozri 23.1.). V septembri bol za predsedu Komisie zamestnanosti a podnikania zvolený Ing. Vojtech Kováč.

PRIEBEŽNÁ

MsZ rokovalo 9x. Pravidelne prijímalo uznesenia a kontrolovalo ich plnenie,

ČINNOSŤ

schvaľovalo a menilo rozpočet, sledovalo prácu stálych komisií, podnikov v majetku mesta, mestskej rady, hlavného kontrolóra, riešilo majetkovo-právne vzťahy, sledovalo životné podmienky obyvateľov v rôznych oblastiach, prijímalo podnety poslancov i občanov, prizývalo kompetentných zainteresovaných.

ZASADANIE 23. januára

- rozpočet na r. 2003 bol schválený ako vyrovnaný
- prijatý bol plán činnosti MsR a MsZ, nová organizačná štruktúra, Rokovací poriadok stálych komisií, vytvoril sa samostatný stavebný úrad na MsÚ s účinnosťou aj pre malé obce v okrese (s príspevkom 3 Sk na občana)
- takmer 4-hodinové rokovanie o trasovaní cesty R 1/65 za prítomnosti odborníkov, zástupcov štátnych úradov, občanov a OZ SOS sa uzavrelo schválením odporúčania primátorovi mesta dať kladné stanovisko k plánovanej trase Žarnovica – Šášovské Podhradie s požiadavkami rozšíriť mostný objekt nad cestou I/50 a zabezpečiť protihlukovú bariéru
- schválená bola zmena v redakcii Naše Mesto a zmena vydavateľa
- do mestskej školskej rady bola delegovaná p. Marta Mergová (za p. Beatu Ferkovú)
- 30% -ný podiel mesta v spoločnosti Tržnica sa previedol na spoločníka Ing. Vladimíra Valenta za odplatu 60.000 Sk
- boli zriadené dve nové komisie MsZ : **normotvorná** (ako dočasný orgán MsZ, predseda Mgr. Peter Antal, tajomník Mgr. Milan Gocník) a mestská **energetická** komisia – predseda Ing. Vladimír Kukučka

27. februára

- spor o kompetencie energetickej komisie, odchod Ing. Urbančoka z komisie (nespokojný s obmedzenými možnosťami ovplyvňovať cenotvorbu za teplo), odchádza i Ing. Pradla
- schválená účtovná uzávierka rozpočtu za r. 2002
- prijaté VZN č. 1 o podmienkach držania psov na území mesta (zákaz voľného pohybu psov okrem 3 vyhradených miest, exkrementy sa musia odstraňovať – každý platiteľ dane dostane na ten účel 100 sáčkov)
- mesto sa pričleňuje k mikroregiónu ŽIARSKE PODHORIE
- nesúhlas MsZ so spôsobom vybavovania pripomienok občanov k územnému plánu centrálnej mestskej zóny
- ukladá MsR neschvaľovať ďalšie nájmy pozemkov na Námestí MS okrem rozoberateľných stánkov
- schválený bol vznik **Mestského športového klubu Žiar nad Hronom s.r.o.** po zadĺžení a kolapse ŠK ZSNP (pohľadávky voči ŠK 25 miliónov korún). Odvolaný bol konateľ Ing. Vladimír Kiaček, ako zástupca mesta bol schválený

Mgr. Milan Gocník. Základná imanie je 200.000 Sk, mesto má podiel 15%, TS 85%. Mesto rokuje so ZSNP a Slovalcom ako so sponzormi

- schválené VZN č. 2 o opatrovateľskej službe

- znižuje sa počet členov Dozornej rady TS, s.r.o. zo 7 na 3 členov (Ing. Peter Dubeň, Ing. Vladimír Kiaček v septembri vystriedaný Ing. Jurajom Gallom, Mgr. Roman Zát'ko)

- do funkcie konateľa spoločnosti TEPLO, s.r.o. bola schválená prednostka Ing. Mariana Páleníková

24. apríla

- schválená koncepcia rozšírenia sociálnej siete (výstavba penziónu podľa finančných možností v budúcich rokoch)

- súhlas s kúpou pozemkov na rozšírenie cintorína a doriešenie kúpy pozemkov od skládkou TKO v katastri Horných Opatoviec

- prevod 34% obchodného podielu mesta v spoločnosti V.I.Z., s.r.o. za odplatu minimálne 68.000 Sk

- predaj 1% podielu mesta v Ubytovacích službách ZSNP, s.r.o.

29. mája

- neverejné mimoriadne zasadnutie s tajným hlasovaním výberu záujemcu o kúpu pozemku pod skeletom „budovy OV KSS“, podmienka mesta = likvidácia budovy do konca roka. Spomedzi 3 záujemcov bola vybraná firma FASTAV DEVELOPMENT ŽILINA (za 6,9 milióna Sk, výmera 14 619 m²)

26. júna

- vytvorila sa komisia na rokovanie s VÚC o školstve v zložení : Ing. Miroslav Krajčov, PhDr. Marta Mergová, Ing. Ľubomíra Rapčanová)

- odsúhlasený bol odmeňovací poriadok pre poslancov (v sume 1.500 Sk mesačne)

- schválená organizačná štruktúra mestskej polície

- podľa výsledkov výberového konania na miesto riaditeľa ZUŠ je menovaná Mgr. Dana Kravecová

- akcie stredoslovenských vodární v B. Bystrici sa prevádzajú na mesto Žiar nad Hronom

- príprava zlúčenia ZŠ na Ul. Kollára so ZŠ na Ul. M. R. Štefánika kvôli využitiu kapacít (stav žiactva sa znižuje), do ZŠ Ul. Kollára sa presťahuje Gymnázium

- prerokovanie stavu zamestnanosti po hromadnom prepúšťaní pracovníkov ZSNP, okres má 4. najnižšiu zamestnanosť v kraji

16. septembra

- mimoriadne zasadnutie MsZ prerokovalo problém MsKS z hľadiska jeho efektívneho využitia. Na vedomie bola vzatá správa o výsledkoch analýzy stavu

a návrh postupov na zefektívnenie činnosti MsKS. V tejto súvislosti bola vypovedaná mandátna zmluva medzi TS, s.r.o. a mestom Žiar nad Hronom týkajúce sa MsKS

- schválená bola kúpa pozemkov pod športovými areálmi od ŠK ZSNP za 150 Sk/m²

25. septembra

- k zastupiteľstvu prehovoril primátor mesta Mgr. Ivan Černaj o ekonomickej situácii v rozpočte. Súčasnú zistenia sú pre všetkých „studenou sprchou“, keďže: „Informácie o stave financií mesta na začiatku volebného obdobia neboli reálne. Bývalý hlavný ekonóm predložil rozpočet ako prebytkový, no v skutočnosti bol deficitný.“ (= neuhradené faktúry, výdaje na energie boli naplánované iba na 50%, plánovaný predaj bytov v BD č. 1 nebol realizovaný). Primátor vyhlásil nutnosť maximálnych úspor všade.

- pre prípad prevencie stavu, že mesto ešte nemá príjmy iba výdaje, bol založený kontokorentný účet

- schválený bol **predaj pozemkov v blízkosti MsKS** (13.467 m² za 1.500 Sk/m²) pre 1. DEVELOPÉRSKU, s.r.o. Žilina na stavbu veľkého nákupného strediska. Zmluva má výhodné „vyvolané investície“ požadované mestom (= chodník ku kostolu, zatepliť a upraviť fasádu ZŠ na Janského ul., výmena okien za plastové, vysadenie aleje okolo objektu, revitalizovať medziblokový priestor), vzniknúť má 60 nových pracovných miest

- odvolaný bol náčelník mestskej polície Peter Gašpar a po výberovom konaní bol menovaný **Jozef Čiž** od 1. októbra 2003 za **náčelníka MsP**

27. novembra

- schválenie 3. zmeny rozpočtu 2003 a predbežného rozpočtu na r. 2004

- prijatý nový projekt činnosti mestskej polície, založený je na prevencii

- schválená koncepcia rozvoja školstva (zlúčenie dvoch ZŠ), v prípade predaja = finančného zisku je založená povinnosť prednostného použitia na opravu a údržbu škôl

- schválené VZN č. 4 o dani z nehnuteľností a č. 5 – Zásady hospodárenia s majetkom mesta

- rodinný dom č. 179 v Šášovskom Podhradí je odpredaný p. M. Lovčičanovej za 200.000 Sk

- pokračuje výkup parciel v katastri Opatoviec

- po výberovom konaní je za riaditeľa CVČ menovaná Mgr. Helena Gáfriková od 1.1.2004

- odbor MsKS bol transformovaný na príspevkovú organizáciu

- schválená je výstavba bytov s nižším štandardom za BD Hron

- žiadosť spol. FASTAV Development, s.r.o. Žilina o predĺženie lehoty odstránenia skeletu „budovy OV KSS“ bola schválená. Nový termín je do 1. júla 2004

- prípravné práce ku koncepcii Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja mesta. Program má byť základom na čerpanie financií z fondov EÚ a podkladom územnoplánovacej dokumentácie mesta

16. decembra

- I. zmena rozpočtu 2004

- schválený príspevok 150.000 Sk pre rímsko-katolícky úrad na úhradu organu v novom kostole, kde sa konajú i verejné koncerty

- VZN č. 6 o miestnych poplatkoch zostáva na 400 Sk/osoba ročne a 1.000 Sk za psa

- zavádza sa nové VZN o školských obvodoch v súvislosti s pripravovaným vyradením ZŠ na Ul. Kollára a MŠ na Ul. Š. Moysesu (= najstaršia MŠ v meste) zo siete škôl k 30.6.2004

- schválil sa Kalendár športových podujatí na r. 2004

- poslanci sa zhodli na budúcom riešení centrálnej mestskej zóny až po všeobecnej diskusii s občanmi v r. 2004

II.

Z ROZPOČTU MESTA

Rozpočet mesta Žiar nad Hronom pre rok 2003 bol schválený uznesením mestského zastupiteľstva č.1/2003. Zo zákona č.303/1995 Z.z. o rozpočtových pravidlách vyplýva povinnosť vyrovnanosti rozpočtu príjmov a výdavkov. Rozpočet mesta prešiel počas roka tromi v mestskom zastupiteľstve schválenými úpravami. Cieľom týchto úprav bolo dosiahnuť vyrovnaný rozpočet v jednotlivých rozpočtových položkách na strane príjmov ako aj výdavkov.

Celkový objem príjmov rozpočtových prostriedkov mesta v roku 2003 bol, spolu s prostriedkami z decentralizačnej dotácie na školstvo, vo výške 224.095 tis. Sk. Konečné výdavky mesta v roku 2003 spolu so školstvom skončili na úrovni 221.928 tis. Sk.

Daňové príjmy mesta v roku 2003 boli 76.810 tis. Sk čo predstavuje zhruba 52% podielu na celkových príjmoch.

Nedaňové príjmy boli 20.782 tis. Sk. V týchto príjmoch ide hlavne o príjmy z poplatkov za hracie a predajné automaty, príjmy zo vstupného a ostatné poplatky.

Príjmom mesta boli aj tzv. granty a transfery v sume 5.265 tis. Sk, ktoré predstavujú decentralizačné dotácie na výdavky súvisiace s činnosťou matriky, spoločnej úradovne, opatrovateľskej služby, prostriedky z Národného úradu práce na Verejnoprospešné práce – išlo o účelovo viazané prostriedky na činnosti prenesené na obce.

Bežné rozpočtové príjmy boli 103.623 tis. Sk. Kapitálové príjmy v absolútnom vyjadrení predstavovali sumu 23.666 tis. Sk.

Výdavky na zabezpečenie chodu a činnosti mestského úradu boli vo výške 25.243. tis. Sk Z toho odmeny poslancom mestského zastupiteľstva predstavovali sumu 420 tis. Sk. Výdavky na matričnú činnosť, ktorá ešte v roku 2002 prešla na mestá a obce, boli 655. tis. Sk. Tieto výdavky boli na 61,5 % pokryté príjmom z decentralizačnej dotácie.

Činnosť mestskej polície predstavovala pre rozpočet mesta mzdový a prevádzkový náklad vo výške 6.828 tis. Sk. Na druhej strane bol príjem mestskej polície z prevádzkovania pultu centrálnej ochrany 54 tis Sk a z pokút v blokovom konaní 135 tis. Sk.

V roku 2003 mesto vynaložilo na údržbu chodníkov a ciest, zabezpečovanú prevažne Technickými službami, celkovú sumu 6.235 tis Sk. Nakladanie s odpadmi, zber, odvoz a uskladnenie stálo mesto spolu 15.780 tis. Sk. Čistenie verejného priestranstva – 3.316 tis. Sk.

Na základe dohody s Mestským športovým klubom mesto ako svoj príspevok na šport platilo zo svojho rozpočtu výdavky na energie športových zariadení: na futbalový štadión, športovú halu, zimný štadión – v úhrnnej sume boli tieto výdavky 2.933 tis. Sk. V tejto sume sú zahrnuté aj materiálno-technické náklady súvisiace s organizovaním športových podujatí v meste. Príspevok na krytie nákladov, súvisiacich s prevádzkou mestskej krytej plavárne a plážového kúpaliska, Technickým službám bol vo výške 8.044 tis. Sk.

Kultúrne a spoločenské podujatia zabezpečované pracovníkmi Mestského kultúrneho strediska a tiež náklady na prevádzku budov MsKS a Domu kultúry predstavovali pre rozpočet mesta výdavok vo výške 13.069 tis. Sk. Výdavky na mestskú knižnicu boli v roku 2003 reprezentované sumou 1.585 tis. Sk. Relácie v mestskej televízii v ATV stáli mesto 1.708 tis. Sk.

V rámci presunu kompetencií na samosprávu prešla na mesto aj prevádzka Zariadenia opatrovateľskej služby a domáca opatrovateľská služba. Na zabezpečenie chodu a činnosti tohto zariadenia mesto dostalo transfer z Vyššieho územného celku v celkovej výške 1.552 tis. Sk. Príjem z platieb za túto službu predstavoval sumu 606 tis. Sk. Na druhej strane výdavky mesta na Zariadenie

opatrovateľskej služby a domácu opatrovateľskú služby boli k 31.12.2003 na úrovni 4.300 tis. Sk. Občanom v hmotnej núdzi boli vyplatené jednorázové sociálne dávky vo výške 161 tis. Sk. Príjmy a výdavky na školstvo skončili na rovnakej úrovni 96.563 tis Sk.

Príjem z predaja kapitálových aktív bol v roku 2003 19.963 tis Sk. Hlavný zdroj príjmu kapitálového rozpočtu bol z predaja bytov v bytovom dome č.1 a tiež z predaja pozemkov pre stavbu rodinných domov. Na druhej strane kapitálové výdavky mesta predstavovali 12.310 tis. Sk. Z toho 5.269 tis. Sk bolo použitých na výkup pozemkov pod skládkou odpadu v Horných Opatovciach ako aj na výkup pozemkov pre výstavbu rodinných domov. Ostatné kapitálové výdavky zahrňujú rekonštrukciu budovy mestského úradu z dôvodu zriadenia Kancelárie prvého kontaktu, vypracovanie projektov, a iné.

Úrok z dlhodobých bankových úverov, ktoré si mesto požičalo na financovanie rekonštrukcie Námestia Matice slovenskej a výstavbu bytového domu č.1 zaťažil rozpočet mesta sumou 2.762 tis Sk. Splátka istiny bola 6.780 tis. Sk.

Hospodárenie mesta v roku 2003 skončilo s rozpočtovým prebytkom 2.167 tis. Sk. Zároveň je však nevyhnutné uviesť, že mesto malo k 31.12.2003 voči Technickým službám zmluvné záväzky vo výške 6.316 tis. Sk. Tieto záväzky na 99,9% predstavujú nezaplatené zálohové platby na údržbu verejnej zelene, prevádzku a elektrickú energiu verejného osvetlenia a údržbu mestského rozhlasu. V stručnosti je možné charakterizovať prvý rok štvrtého volebného obdobia z pohľadu udržania vyrovnanosti rozpočtu a jednotlivých rozpočtových položiek za veľmi náročný.

III.

VÝZNAMNÉ NÁVŠTEVY MESTA

- 6. marec** Mesto navštívil **štátny tajomník ministerstva školstva SR František Tóth**. Bol prijatý primátorom mesta za účasti aj prednostu OÚ. Pre školstvo zatiaľ prišlo len 81% finančných prostriedkov. Štátny tajomník prisľúbil skoré vyrovnanie deficitu. Zúčastnil sa aj na besede so zástupcami škôl v meste.
- 14. marec** Na MsÚ bol prijatý primátorom mesta **minister zahraničných vecí SR – Eduard Kukan**. Mal prednášku a besedu so študentami stredných škôl v meste o zahraničnej politike a Európskej únii. Navštívil aj Slovalco, a.s.
- 5. máj** Mesto navštívil **poslanec NR SR za KDH Pavol Minárik**. Témou rokovaní s ním bola reforma verejnej správy.
- 6. máj** Primátor mesta prijal **hlavného vyjednávača EÚ, poslanca NR za KDH Jána Figeľa**. V MsKS besedoval s občanmi o vstupe SR do EÚ.
- 20. máj** **Primátor, viceprimátor a prednostka MsÚ po prvýkrát oficiálne navštívili Slovalco, a.s.** Prezreli si výrobu a na pracovnom obede diskutovali o rozvoji vzájomnej spolupráce pri rozvoji mesta a regiónu.
- 22., 23., 24. máj** **Primátor Ivan Černaj , viceprimátor Roman Zatl'ko a vedúca odboru školstva Marta Mergová pracovne navštívili mesto Wernigerode v Nemecku,** kde rokovali o plánoch firmy RAUTENBACH na vytvorenie ďalších pracovných miest v Žiari nad Hronom, oboznámili sa s procesom výroby tejto firmy v materskom meste a s procesom výučby v nemeckých školách.
- 30. máj** Na pracovnej návšteve Žiaru bol **minister životného prostredia László Miklós**. Na radnici besedoval s primátorom mesta, prednostom OÚ a prednostkou MsÚ. Potom navštívil čističku odpadových vôd a Slovalco, a.s. Povedal: „Pred desiatimi rokmi bol ZSNP jedným z najväčších strašiakov znečisťovania ovzdušia na Slovensku. V súčasnosti je akútne znečistenie ovzdušia Žiarskej kotliny zanedbateľné.“
- 13. jún** V tento piatok „zahrmelo“ návštevami na MsÚ :
- **Štátny tajomník Ministerstva práce a sociálnych vecí SR Michal Horváth.** Rokovalo sa o špecializovaných úradoch sociálnych vecí.
  - **Poslanec NR SR za KSS Samuel Zubo** s delegáciou.
  - **Poslanec NR SR za Smer Miroslav Číž.** Téma rokovaní bola reforma štátnej správy a problémy školstva a sociálnych vecí v regióne.

- 28. október** Na pozvanie VÚC navštívili mesto a ZSNP **poslanci mesta Petrohrad v Rusku** kvôli rozvoju ekonomicko-soicálnych vzťahov. Bola podpísaná dohoda o spolupráci. Poslanci Petrohradu pozvali zástupcov mesta do Ruska.
- 30. – 31. október** Na dvojdnovej oficiálnej návšteve v Slovalcu, a.s. boli **premiéri Nórska Kjell Magne Bondevik a Slovenska Mikuláš Dzurinda**. V delegácii boli zástupcovia spoločností Norsk Hydro a Hydro Alumina. Účastný bol i primátor mesta Ivan Černaj. premiéri dostali do daru knihu Richarda Kafku mosty na sever. Obidvaja vyjadrili spokojnosť s modernizáciou výroby, ktorá dosahuje vysoké parametre. Otvárajú sa i možnosti širokej spolupráce medzi Slovenskom a Nórskom v oblasti obchodu, hospodárstva, kultúry i športu.
- 2. december** Na besede so zástupcami škôl v meste **štátny tajomník Ministerstva školstva František Tóth** prítomných oboznámil s novým školským zákonom a so situáciou vo financovaní škôl.
- 8. december** V rámci poslaneckého výjazdu navštívila mesto a diskutovala s občanmi **poslankyňa NR SR Dana Podracká** (za IS HZDS). jej cieľom o.i. je i mapovanie perspektívy regiónu. Mesto oceňuje jej nekompromisný postup pri hlasovaní v NR SR najmä pri schvaľovaní zákona o štátnej správe, kedy ako jediná z poslancov NR dodržala prísľub daný mestu a hájila presadenie obvodnej štátnej správy priamo v meste Žiar nad Hronom (nie odsun do Banskej Štiavnice).
- 11. december** Do Slovalca, a.s. zavítal na svoju prvú návštevu vo funkcii minister hospodárstva SR Pavol Rusko. Privítal ho aj primátor mesta. Minister sa oboznámil s výrobou a oceňoval veľký význam Slovalca pre hospodárstvo SR a regiónu.

IV.

ZMENY TVÁRE MESTA

Od r. 1995

Novú tvár mesto dostáva vonkajším vzhľadom novopostavených alebo reštaurovaných budov, sídliskových blokov či rodinných domov. Nápaditosť architektonických prvkov a farebnosť v posledných rokoch oživujú fádnu jednotvárnosť socialistickej architektúry mesta. Od r. 1995 pribudli mestu nasledovné väčšie stavby :

Daňový úrad (Ul. SNP) – r. 1995
planetárium – r. 1996
krytá plaváreň – r. 1997
Námestie MS – reštaurované – 1998
Sociálna poisťovňa – reštaurovaná r. 2000
obchodný dom Billa – r. 2000
Kostol Sedembolestnej P. Márie – r. 2001
bytový dom č. Pod Vříšky – r. 2002
blok A Nemocnice s poliklinikou – r. 2002

ROK 2003 :

NOVÉ STRECHY :

Na viacposchodových bytových domoch sa v r. 2003 vymieňajú strešné krytiny a odkvapové rúry. Mimoriadne (aj v rámci Slovenska) sa v meste aktivizujú

ZATEPLOVANIE :

bytové spoločenstvá, ktoré si okrem výmeny striech svoje bytovky zateplujú – izolujú, vymieňajú okná a upravujú fasády, čím sa snažia znížiť čoraz vyššie výdavky na teplo a energie. Okrem časti rodinných domov na IBV boli v r. 2003 takto zateplené nasledovné bloky :

na Ul. Chrásteka č. 6-8 (bytové spoločenstvo domu č. 503)
na Ul. Chrásteka č. 10 – 12 (bytové spoločenstvo domu č. 504)
na Ul. A. dubčeka č. 6-8 (bytové spoločenstvo domu č. 385)
na Ul. SNP č. 145 (bytové spoločenstvo domu č. 597)
na Ul. M. R. Štefánika č. 6 (bytové spoločenstvo domu č. 451)

Mesto tieto aktivity podporuje aj odpustením povinných poplatkov.

KOMUNIKÁCIE A CHODNÍKY :

Nové vedenie mesta od začiatku rozbehlo rozsiahlu opravu zanedbanej komunikácie na Ul. Krížnej, chodníkov na Ul. Pod Donátom, Ul. M. Benku, časť na Ul. J. Kráľa aj opravy zimných výtlkov na komunikáciách a chodníkoch celého mesta. Opravovaná bola aj štátna komunikácia na Ul. SNP.

MODERNIZÁCIA MsÚ :

Budova mestského úradu už nevyhovovala požiadavkám doby, a tak vedenie mesta začalo jeho rásnu rekonštrukciu. Po vyst'ahovaní polície mesta z prízemí boli rekonštruované praxi nevyhovujúce malé prijímacie priestory sekretariátu a viceprimátora, zabudovali sa dvojce bezpečnostné dvere so signalizáciou na 2. poschodí smerom k primátorovi a na ekonomický úsek. Najzávažnejšou zmenou však bolo prebudovanie prízemí na modernú **Kanceláriu prvého kontaktu,**

ktorá bola slávnostne otvorená (ako jedna z mála na Slovensku) 27. júna 2003 za účasti hostí, televízie – kanálu TA 3 a mestskej ATV. V kancelárii sú priehradky na vybavovanie sociálnych vecí, daní a poplatkov, evidencie obyvateľov, životného prostredia a samostatne matrika. Vyšlo sa tak v ústrety obyvateľom pri vybavovaní úradných záležitostí na jednom mieste a na prízemí. Upravený bol aj vstup do budovy – vybudovaním chodníka pre vozíčkárov a kočíky. Odstránené boli staré dreviny pred budovou a priestory boli upravené novou záhradníckou výsadbou. Dvoje vstupné dvere majú automatické otváranie. Prítomných víta a informuje pri vstupe informátor.

V rámci novej organizačnej štruktúry boli pracovníci MsÚ účelnejšie premiestňovaní v celej budove MsÚ.

NOVÁ ZELEŇ :

Od r. 2002 do leta 2003 pokračovala najmä na Etape, Pod vrškami a na Ul. P. O. Hviezdoslava výsadba nových drevín, kríkov a zelene v akcii Zelené mesto, ktorú zabezpečovalo organizačne i finančne Slovalco, a.s. v spolupráci s mestom. Hodnota výsadby je cca 6 miliónov Sk (Pozri Kronika 2002). Prichádzajúce horúca a suché leto, žiaľ, prispelo k značnému poškodeniu výsadby, aj keď bolo organizované umelé polievanie. Pochvalne sa pri zachraňovaní zelene zachovali obyvatelia na Ul. Svitavskej. Prestarnutá pôvodná zeleň sa čiastočne likviduje, čiastočne bola vylámaná pri neobvyklej víchrici 29. augusta.

NOVÝ OBCHODNÝ DOM :

Pri PRIORE na Ul. SNP sa v priebehu roka postavil nový obchodný dom s potravinami LIDL. Tak začína značná konkurencia v tomto priestore. V meste pribúdajú i drobné stavby – stánky rôznych obchodníkov.

ROZŠÍRENIE CINTORÍNA :

Na jeseň 2003 začali práce na úprave mestom novovykupovaných pozemkov pri rozširovaní už takmer preplnenej plochy nového cintorína (slúži od r. 1973) o 12 000 m². Náklady tvoria cca 7 miliónov korún, práce vykonávajú Technické služby, ukončené majú byť v polovici r. 2004.

REVITALIZÁCIA PARKU ZO 17. STOROČIA :

Od r. 2002 je Park Š. Moysesova vo vlastníctve mesta. Keďže bol značne devastovaný a je zapísaný v Ústrednom zozname pamiatkového fondu Slovenska, mesto začalo záchranné práce. Získalo účelové finančné prostriedky 900.000 Sk na prvú etapu prác (celkovo je revitalizácia rozdelená do troch etáp). Po vypracovaní projektu a výberovom konaní sa prác ujala súkromná firma Pavla Kollára Záhradníctvo. Značne bola zanedbaná aj lipová alej, ktorá má tvoriť symbolický – historický cenný kríž parkom, tiež okrajové porasty, stav drevín (veľa náletových), trávnaté plochy sú prerastené burinou, komunikácie sú poškodené, fontána nefunkčná... Z pôvodne určených 331 stromov na výrub sa podarilo niektoré ošetriť a v jeseni 2003 bolo vypílených len 143 kusov. Tiež sa začalo s ďalším ošetrovaním drevín, pripravuje sa výsadba asi 500 ks nových, potom rekonštrukcia chodníkov a trávnikov.

KOSTOL V OPATOVCIACH :

Kostol sv. Vavrinca v bývalej obci Horné Opatovce patrí do katastra mesta, a tak je zaujímavá iniciatíva OZ pri jeho záchrane, keďže tiež ide o národnú kultúrnu pamiatku. Na jar 2003 boli ukončené práce na rekonštrukcii strechy v hodnote cca 600.000 Sk. Mesto Žiar nad Hronom prispelo čiastkou 150.000 Sk. V jeseni zbierkami a fondom MK SR sa tiež podarilo ukončiť aj odvodňovacie práce okolo základov kostola.

- ZIMNÝ ŠTADIÓN :** Zastrešenie zimného štadióna sa v dôsledku zániku závodu STO pri reštrukturalizácii ZSNP predĺžilo až do začiatku novembra 2003, kedy mohla byť stavba kolaudovaná.
- PLYNOVÉ ROZVODY :** Jednotlivé bloky domov od Ul. Janského po Ul. A. Dubčeka boli postupne odstavované od dodávky plynu (jeden blok cca 5-10 dní), keďže sa rekonštruovali zastarané rozvody. Práce boli vykonané Plynárenským podnikom Prievidza, prevádzka Žiar nad Hronom od 10. mája do 30. septembra.
- „STRAŠIAK“ ZOSTÁVA :** Podľa predbežnej dohody mesta s firmou FASTAV Development mala byť rozostavba budovy OV KSS na Ul. SNP do konca roka zbúraná. Firma požiadala o predĺženie lehoty do konca júna 2004, s čím MsZ súhlasilo.
- PLÁNUJE SA :** Zhoršenie sociálnej situácie obyvateľov spôsobuje rast neplatičov bytov. Vedenie mesta v r. 2004 pripravuje projekt stavby nízkoštandardných bytov pre cca 120 občanov v priestoroch za nemocnicou, aby sa riešil problém nedostatku bytov pre slabšie sociálne vrstvy. Mimoriadne potrebné riešenie tzv. Žiarskeho lievika v doprave z Bratislavy do Zvolena je v prípravnom schvaľovaní variantu výstavby rýchlostnej komunikácie R 1. Mesto trvá na tom, aby bola splnená podmienka výstavby R 2 – západného obchvatu mesta na Prievidzu, čím sa mestu uľahčí doprava po Ul. SNP stredom mesta. Rokovania sú neustále kritizované Občianskym združením SOS (Ing. Simanová), ktoré nesúhlasí s pripravovaným variantom R 21 v blízkosti parku a časti rodinných domov. Pre údajné porušenie zákona pri príprave variantu v minulosti hrozí i súdny riešením.
- ČO ĎALEJ S NÁMESTÍM MS :** Rekonštrukcia Námestia MS z r. 1998 je neúplným riešením, obyvatelia prejavujú s ním nespokojnosť. Vedenie mesta po schválení MsZ sa rozhodlo v budúcom roku po verejnej diskusii a podľa jej výsledkov vyhlásiť konkurz na komplexné doriešenie plochy námestia.

V.

OBYVATEĽSTVO

- KOLKO NÁS JE ?** K 31. decembru 2003 malo naše mesto 19 908 obyvateľov, z toho 9 551 mužov a 10 357 žien t.j. o 118 menej ako vlani. Do mesta sa prisťahovalo 282 a odsťahovalo 441 obyvateľov. Spolu sa narodilo 198 detí (chlapcov 97, dievčat 101), čo je o 50 viac ako vlani. Zomrelo 157 občanov (94 mužov, 63 žien) – o 14 menej ako vlani. Na prechodný pobyt v meste sa prihlásilo 240 ľudí a v rámci mesta sa z ulice na ulicu presťahovalo 578 ľudí.
- PRVORODENEC 2003 :** 1. januára v B. Štiavnici porodila Sabinu Michaelu Lívia Gregušová – 29 ročná obyvateľka Žiaru nad Hronom.
- BYTOVÁ SITUÁCIA :** V meste nie sú voľné nájomné byty. Preto nie je možné ich pridať žiadateľom. Riešia sa iba problémy výmeny bytov. V r. 2003 sa nahromadilo viac ako 4 milióny dlhov od neplatičov nájomného, čo hovorí o znižujúcej sa sociálnej úrovni. 3 bytové domy na Ul. Hutníkov vyhradené pre neplatičov sú značne zdevastované, byty neplatičov nemajú elektrinu (najmä nájomcovia Rómovia káble vytrhali a speňazili). Nie je ničím zvláštnym ani prípad trojizbového bytu Šarkoziovcov, kde je prihlásených 21 Rómov. MsZ v júni prijalo rozhodnutie o prísnejšom postupe voči neplatičom. Dosiaľ sa stav toleroval. Niektorí prijali podmienky splácania podľa splátkového kalendára. Chronickí neplatiči budú po predchádzajúcom napomenutí z bytov deložovaní. Už v auguste sa takto začal riešiť problém desiatich dlhodobých neplatičov. Pre sociálne slabé rodiny bude riešením aj výstavba nízkoštandardných bytov v r. 2004. V r. 2003 sa v BD č. 1 Pod vršky predalo 20 bytov, na časť bytov sú rozpracované zmluvy a zostáva 6 bytov na predaj.
- SOCIÁLNA SITUÁCIA :** Sociálna situácia sa stáva čoraz zložitejšia aj v súvislosti s rastom nezamestnanosti. Nie je nezvyklé vidieť dospelých i deti prehrabávať sa v smetných košoch, kde hľadajú zvyšky potravy. Bezdomovci majú sídlo najmä na bývalom majeri Kupča. Mesto pomáha rodinám a občanom v hmotnej núdzi jednorázovými sociálnymi dávkami. T.r. pre 152 žiadateľov (z počtu 227) bolo vyplatených 161 tis. Sk výpomoci. Od 1.1.2003 bola na mesto delimitovaná aj činnosť Opatrovateľskej služby v domácnostiach (s trvalým pobytom v meste) s 18 opatrovateľkami. V r. 2003 to bolo v 25 domácnostiach. Od r. 2002 patrí Domov dôchodcov a sociálnych služieb pod samosprávu VÚC v B. Bystrici s týmto novým názvom.
- ZAMESTNANOSŤ :** Okres a mesto Žiar nad Hronom t.r. utrpeli v dôsledku hromadných prepúšťaní najmä rozhodujúceho zamestnávateľa ZSNP, a.s. Z organizačných dôvodov bolo v r. 2003 uvoľnených 674 obyvateľov mesta od rôznych zamestnávateľov. Ak okres Žiar nad Hronom mal 22,06 % nezamestnanosti (viac o 3,36 % ako vlani), tak mesto má o 2,06 % vyššiu mieru nezamestnanosti. Celkovo registruje 2 397 nezamestnaných ku koncu r. 2003, čo je 45,8 % podiel z počtu v celom okrese. Na podporu v nezamestnanosti v r. 2003 v okrese sa vynaložilo takmer 90 miliónov korún a na aktívnu politiku trhu práce 37,5 milióna. Smutný je najmä

príliv nezamestnaných z radov absolventov škôl. Vývoj nezamestnanosti ovplyvňujú sezónne práce.

**RIEŠENIE
SITUÁCIE
RÓMOV :**

V meste narastá problém súvisiaci s rastúcim počtom rómskeho etnika. Len legálne je prihlásených na pobyt 1 600 rómskych obyvateľov. Vedenie mesta zvolalo stretnutie s predstaviteľmi viacerých rómskych organizácií v snahe riešiť ich problémy. Pozitívom stretnutia v apríli bola dohoda o vytvorení osobitnej komisie na riešenie problémov Rómov ako aj ľudí v hmotnej núdzi, kde budú mať zastúpenie aktívni Rómovia. Komisia sa sústredila na prieskum rómskej problematiky už v júli. Medzi aktívne mimovládne organizácie patrí v meste Poradensko – informačné centrum, OZ Cesta nádeje a OZ Romal. Primátor mesta Ivan Černaj sa osobne angažuje pri riešení týchto problémov. Do mestskej polície bol prijatý i občan rómskeho pôvodu.

INFORMOVANOSŤ : Uplynulo už 15 rokov od r. 1988, kedy začal vychádzať najprv mesačník, potom dvojtýždenník Naše Mesto. V tomto roku do augusta bol jeho šéfredaktorom Marko S. Minka. Vydáva ho mesto cez tlačiareň VOX Žiar nad Hronom. Ako problém sa javí úzky záujem obyvateľov oň a vysoké náklady. Naďalej je informátorom ATV – mestská televízia, ale jej signál nemôžu sledovať všetci obyvatelia mesta pre rozpory televíznych spoločností. Mestský rozhlas je ťažko sledovateľný pre ruch na uliciach a zastaranosť reproduktorov, ktorých počet je aj nedostatočný. V r. 2003 sa zaviedlo vysielanie rozhlasu aj cez ATV, ktoré stroskotalo na nemožnosti cez televíziu vysielat' komerčné správy (chápu sa ako propagácia), ktoré má mestský rozhlas častejšie v programe ako oznamy.

**KOMUNIKÁCIA
S OBČAMNI :**

Nové vedenie mesta realizuje demokratické riadenie jeho života. Mimoriadne populárnym sa stalo vyhodnocovanie listov, ktoré priamo primátorovi adresujú občania (často anonymné) cez tzv. „Čierne skrinky“. V meste sú 4. Na listy reaguje primátor alebo jeho zástupca cez ATV. Takto sa podarilo vyriešiť už množstvo mestských problémov, na ktoré obyvatelia upozorňujú. Žiaľ, sú „výtečníci“, ktorí skrinky aj vylamujú a časť anonymov píše aj neodôvodnené invectívy. Získať aktívnu účasť obyvateľov na riešení problémov mesta sa ukazuje ako náročná úloha aj do budúcnosti.

**ZÁCHRANA
NADÁCIE
ZDRAVÝ ŽIVOT :**

Nadácia Zdravý život podľa nového zákona potrebovala na prelome r. 2002/03 navýšiť majetok o 100.000 Sk, na čo bolo cez ATV vyhlásená zbierka. potrebná suma sa podarila nazbierať, dokonca financie navyše boli poskytnuté Doméne (- sociálnemu stredisku).

NOVÝ KLUB POS :

„Klub náhradných rodičov“ tak sa nazýva zoskupenie, ktoré v marci kreatívne vytvorilo POS pre rodičov, ktorí si adoptovali, osvojili alebo vzali do pestúnskej starostlivosti dieťa nie z ich krvi – alebo tak plánujú urobiť. Je to reakcia na potreby stretávania sa takýchto rodičov, ale i detí.

**DETI
S POSTIHNUTÍM
V TALIANSKU :**

OZ pre zdravotne postihnuté deti a mládeže MOSTY v r. 2003 pripravilo rekondično - rehabilitačný pobyt v Taliansku – Bibione pri mori (29.8. – 7.9.) pre 46 ľudí (spolu 10 rodín). 2/3 sumy hradili sponzori.

ZÁVER**MINIUNIVERZITY :**

3 roky trval projekt Nadácie Zdravý život pod názvom MINIUNIVERZITA 3 veku. Odborným garantom bola Ružena Utešená – dlhoročná obyvateľka mesta, trénerka I. triedy t.č. býva v Kremnici. Hlavné témy boli: zdravý pohyb, udržanie fyzického a duševného zdravia, terapia umením, odovzdávanie skúseností vnúčatám. Prednášatelia boli odborníci z mesta a okolia (najmä lekári), ale aj z radov účastníčok. Týždenne bola 1 hodina prednášky s besedou a 1 hodina telocviku. Projekt bol uzavretý v máji 2003.

AUTOBUS**NA CINTORÍN :**

Po krátkej prestávke rozhodnutím vedenia mesta a TS znovu začal premávať autobus TS pre obyvateľov mesta na cintorín raz za dva týždne okrem zimných mesiacov.

BEZPEČNOSŤ**A POLÍCIA :**

Od 15.12.2003 bezpečnosť v meste chráni 20 mestských policajtov a 1 občiansky zamestnanec. Neustále pripomienky a zložité vzťahy v mestskom policajnom zbore viedli k vypísaniu konkurzu na miesto náčelníka MsP. Od 1.X.2003 je odvolaný Peter Gašpar a novým náčelníkom sa stal Jozef Číž, ktorý predložil MsZ nový projekt činnosti MsP založený najmä na prevencii a spolupráci s médiami (ATV, Naše Mesto). Už od 1. apríla 2003 bola MsP z MsÚ prest'ahovaná na Ul. SNP do priestorov TS s.r.o. Po úprave priestorov sa viac pozornosti venovalo zastaranému výstroju policajtov. Od 1. júla 2003 začal svoju činnosť v meste Pult centrálnej ochrany s napojením 18 objektov na toto stredisko registrovaných poplatkov.

Aktivita MsP sa zvýšila. Za r. 2003 počet priestupkov narástol na 1 044, čo je o 207 viac ako vlani. Takmer dvojnásobne sa zvýšila výška vybratých pokút. Občanov potešilo odhalenie dvoch sprejerov mestskými policajtmi, čo ocenil aj primátor mesta. 21.XI. sa uskutočnila nočná policajná akcia – tzv. VÝMET v nočných podnikoch a na cestách.

ZPOZ NA ŠPIČKE**V SR :**

Koncom mája bol v Rimavskej Sobote 11. celoslovenský festival programov ZPOZ Od srdca k srdcu. Ním vyvrcholilo ročné úsilie zborov o prezentáciu svojej práce. Naš žiarsky zbor odchádzal s najlepším hodnotením: „Váš obrad voňal človečinou“. Uznanie dostala i Pamätná kniha, ktorú ZPOZ v meste vedie. Tím vedúcej Sylvie Hlôškovej takto zviditeľnil naše mesto vysokou kreatívnosťou a perfektnou prácou.

29. novembra boli terajší (27) i bývalí členovia (39) ZPOZ-u prijatí primátorom mesta v obradnej sieni ku **50. výročiu vzniku ZPOZ**. Prvé kolektívy dobrovoľných pracovníkov sa formovali z pracovníkov národných výborov a matrik. Najprv zabezpečovali dôstojný charakter troch základných občianskych obradov – uzavretie manželstva, zápis narodenia dieťaťa a pohreb. Postupne sa ich pôsobnosť rozšírila k životným a pracovným jubileám, odovzdávaniu občianskych preukazov, odchodu brancov na základnú vojenskú službu. Po takmer dvojročnom vákuu po r. 1989 si zbory obhájili opodstatnenosť existencie a dnes ZPOZ-ári pripravujú množstvo ďalších obradov, napr. prijatie najúspešnejších športovcov, učiteľov, matiek, maturantov, žiakov posledných ročníkov ZŠ, ocenenia mestom, programy k životným jubileám, vianočným sviatkom, účinkujú v Domove dôchodcov i v Klube dôchodcov (4 prednášky). To všetko popri základných obradoch. ZPOZ je otvorený rôznym organizáciám ku spolupráci. V roku 2003 ZPOZ zabezpečil :

uvítanie detí do života- 40 (o 100 % viac ako vlni)
uzavretie manželstva – 49
pohreby – 34

**VÝZNAMNÉ
JUBILEÁ :**

4. júla sa obyvateľ Domova dôchodcov **Jozef Janov** dožil 100 rokov.
(Pozri časť Mimoriadne udalosti.)

90 rokov sa dožili :

Mária Zeliénková
Emília Balážová
Margita Hlavátková
Ing. Rudolf Garaj
Štefan Ondriaš
Anna Šillingová
Helena Taryová

**ŠÁŠOVSKÉ
PODHRADIE :**

Podrobnejšie pozri kroniku 2002.

V tejto časti mesta sa v r. 2003 nenarodil nikto a umrelo 7 obyvateľov. Poslancom za túto časť je Dušan Janek. Zásluhou jeho aktivity sa t.r. vyriešil problém meliorácie na pozemkoch Blanovka. Posilnil sa i prívod elektrickej energie do obce. Aktivitou Žiarčana – študenta R. Uhroviča sa začína činnosť Občianskeho združenia na záchranu Šášovského hradu. Mesto pripravuje nové informačné tabule pre turistov.

VI.

VEREJNO – SPOLOČENSKÝ ŽIVOT

**NOVOROČNÝ
PREJAV
PRIMÁTORA :**

V prvom vysielaní ATV nový primátor Ivan Černaj z pochopiteľných dôvodov nehodnotil uplynulý rok 2002, ale nasmeroval pozornosť na rok nasledujúci, v ktorom bude veľa problémov v súvislosti s celoštátnym „ut'ahovaním opaskov“. Najpálčivejšie problémy budú v sociálnej oblasti, v školstve a v zdravotníctve. Nové vedenie mesta si dáva ťažké úlohy ako napr. rozvoj podnikateľského prostredia, využívanie európskych fondov, vytvorenie priehľadnej a dobre informujúcej inštitúcie z MsÚ, boj s korupciou, atď.

**NOVOROČNÉ
STRETNUTIE :**

13. januára sa konalo tradičné stretnutie primátora s osobnosťami verejného života v meste. Spoločne konštatujú: „Čaká nás ťažký rok“.

ZMOS :

14. januára v MsKS zasadalo okresné predstavenstvo ZMOS-u. Následné bolo 6. februára (- prechod kompetencií na samosprávy).

**VEREJNÉ
PREROKÚVANIE
CESTY R1 :**

14. januára bolo na OÚ verejné prerokúvanie cesty R1. Odborníci – navrhovatelia tejto rýchlostnej komunikácie trvajú na optimálnosti stavby. V rozpore s návrhom sa vyjadrovala časť obyvateľov Žiaru reprezentovaných predsedníčkou OZ SOS Ing. Máriou Šimanovou, ktorá protestuje proti trase cesty na hranici intravilánu mesta kvôli predpokladanému hluku a škodlivinám. OÚ trvá tiež na pôvodnom variante, pričom čiastočne rešpektuje podnety OZ SOS.

**PLESOVÁ
SEZÓNA :**

V duchu fašiangovej tradície sa poriadali: 24.I. Slovalco, a.s. – moderoval Robo Kajzer, 31.1. bol I. zlievárenský ples (Rautenbach, a.s., závody Foundry a Zlieváreň, pre ťažké obdobie ZSNP ples nepripravoval ako celok), 14.2. bol jubilejný 10. mestský ples presne na Valentína.

**KANCELÁRIE
POSLANCOV
NR SR :**

19.2. v „bielom dome“ otvoril kanceláriu poslanec NR SR za KDĽK Peter Muránsky, krajský predseda KDĽK, od 15.5. v kancelárii HZDS je občanom k dispozícii poslankyňa Dana Podracká (namiesto poslanca Kiňu, ktorý odišiel z HZDS do LÚ)

**SNEMY
POLITICKÝCH
STRÁN :**

7.3. na okresnom sneme SDKÚ bol za predsedu opäť zvolený Ing. Michal Novotný, konštatoval úspešnosť v komunálnych voľbách, 10.3. okresný snem HZDS znovu volí za predsedníčku Boženu Mikulčíkovú, ktorá deklaruje v rámci komunálnej politiky prechod do konštruktívnej opozície, 20.3. snem ANO hovorí o sebe ako o 2. najsilnejšom klube v meste

**OBČIANSKE
ZDRUŽENIA :**

OZ Miesto pre teba 31.3. zorganizovalo prednášku na tému Týrané deti, ženy, matky, starí rodičia na OÚ, keďže ochrana detí a žien je hlavným cieľom poradensko-krizového centra pre obe domáceho násillia, ktoré vytvorilo OZ.

Problémy Rómov sa pokúšajú riešiť 4 OZ: Cesta nádeje, Romal, Žiarski Rómovia (zdravotné projekty a sociálna pomoc) a OZ Samospráva Rómov (rieši národnostný problém a prišlých Rómov).

OZ Romal, ktorého predsedom je Dušan Bučko, využíva podporné fondy na zviditeľňovanie problémov rómskej komunity. V decembri vo vysielaní ATV predstavil prvý rómsky magazín, ktorý sami zostavili. Predstavili v ňom i Nadáciu Škola dokorán, ktorá v meste pôsobí od r. 1994 a realizuje konkrétne projekty na pomoc rómskym deťom. Od r. 2003 po príprave a certifikácii nastúpili do MŠ a ZŠ ako pomocní učitelia aj rómski absolventi.

**VEREJNÉ
OSVETLENIE :**

Čoraz častejšie výpadky vo verejnom osvetlení hovoria o dlhodobom zastaranom systéme osvetlenia mesta. Začali sa postupné opravy.

**REFERENDUM
O VSTUPE DO EÚ :**

V meste sa konalo v dňoch 16. a 17. mája referendum o vstupe SR do EÚ. Pred referendom sa v ATV prihovoril občanom primátor Ivan Černaj a prednosta OÚ Michal Novotný. Na Námestí MS vystúpili speváci a súbory v rámci Európskeho večera. Na referende sa v meste zúčastnilo 7 300 voličov t.j. 47,56%.

Počet hlasov ÁNO = 6 784 = 44,20%

NIE = 427 = 2,78% t.j. 94,08% z prítomných voličov hlasovalo za vstup do EÚ. Najvyšší počet voličov ma. II. okrskok – 54,55%, najnižší III. – 39,17%. V okrese Žiar nad Hronom bola účasť celkovo 50,53%.

V Slovenskej republike spolu bola 52,16% účasť t.j. referendum bolo úspešné.

**ZPKO
A
PRÍBEH
RODINY
VALENTOVEJ :**

Zväz protikomunistického odboja bol založený v Žiari 19.5.1990 (vtedy ako Konfederácia politických väzňov) aktivitou p. Margity Valentovej, bývalej politickej väzenkyne za socializmu. Pôvodom je z Ladomerskej Viesky, bývala i v meste Žiar nad Hronom. Najprv bola nespravodlivo odsúdená na doživotie, v r. 1959 bola omilostená. Tragika osudu jej rodiny vyvrcholila v r. 1952 zatknutím jej manžela Pavla a jeho popravou 28.3.1953 na Pankráci. Otec a brat boli tiež väznení ako „protisocialistické živly“ 10 rokov. (Všetci boli neskôr rehabilitovaní.) Zostala len chorľavá stará matka, ktorá sa starala o 3 maloleté deti. Najstaršia z nich Gita (Zimanová) podrobne opisuje tragédiu rodiny a svoju (nebolo jej dovolené študovať) v článku v časopise Svedectvo (pozri v Sprievodnej dokumentácii ku Kronike 2003).

Gita Zimanová bola aj organizátorkou autobusového zájazdu 18.11.2003 do Bratislavy v rámci činnosti ZPKO. Medzi účastníkmi bolo aj 22 detí z cirkevnej ZŠ. V ten deň (v rámci Dňa boja proti totalite) sa poklonili pamiatke popravených a umučených politických väzňov v budove NR SR a na Ružinovskom cintoríne, kde sa konala celoslovenská pietna spomienka. S účastníkmi zájazdu besedovali i poslankyne NR SR p. Dana Podracká a JUDr. Mrázová, CSc. Od 1.12.2003 je v platnosti novelizácia Zákona č. 462, podľa ktorého budú dodatočne odškodnené i rodiny pozostalých po popravených (predtým aj väznených) politických väzňoch. O jeho prijatie sa zaslúžili najmä menované poslankyne NR.

**DISKUSNÉ
FÓRUM**

17. decembra v DK bola verejná diskusia primátora a vedenia mesta s občanmi – pozri časť Mestská samospráva.

**ÚSPECH
CHOVATEĽOV :**

V novembri bola VII. celoštátna výstava zvierat v Nitre. Expozícia zvierat ako celok z našej oblasti bola na dobrej úrovni, o čom svedčí ich bodové hodnotenie. Osobitne úspešní sú Klub chovateľov veľkých hrvoliakov a Klub oraviek so sídlom v Žiari nad Hronom, ktorí znovu preukázali, že patria k slovenskej špičke (najmä chovatelia Čierťaský Stanislav st. aj ml. a Čierťaský Roman). V meste Žiar nad Hronom sa konali oblasťné výstavy zvierat – plemien holubov, hydiny, králikov a exotického vtáctva v máji a v októbri.

VII.

VÝROČIA A OSLAVY

- 1. január** - slávnostný prípitok na oslavu **10. výročia vzniku SR** predniesol na Námestí MS o polnoci po Silvestri nový primátor mesta Mgr. Ivan Černaj. Význam výročia zdôraznil v mestskej televízii i prednosta OÚ Ing. Michal Novotný.
- 14. február** - konal sa X. mestský ples
- 4. marec** - stredom mesta šiel tradičný **fašiangový sprievod**, ktorý prilákal množstvo obyvateľov na Námestí MS. Fašiangy originálne pripomína aj sprievod MŠ na Kmet'ovej ulici.
- 28. marec** - **Deň učiteľov** pozdravil primátor mesta prijatím vybraných učiteľov v obradnej sieni MsKS. Mesto poskytlo príspevok na vstupenky do divadla na predstavenie Cirkus homo sapiens pre pedagógov v meste.
- 1. apríl** - **58. výročie oslobodenia mesta** malo tradičný charakter (kladenie vencov k pamätnej tabuli, koncerty Žiaranky a operný recitál J. Benciho – sólistu Štátnej opery B. Bystrica).
- 8. apríl** - POS prvýkrát organizuje **Deň Rómov** za veľkej účasti Rómov (výstava, program, prednášky). Deň Rómov bol ustanovený v r. 1971, kedy sa uzákonil rómsky jazyk, zástava, znak.
- 30. apríl – 1. máj** - v predvečer Sviatku práce sa už tradične za hojnej účasti občanov na Námestí MS staval máj, v kultúrnom programe vystúpili súbory Žiaranka, Hronček, Hron s cimbalovou hudbou ZUŠ i mužskou speváckou skupinou SEKERA. Večer končil veselicoou. Program **prvomájových osláv** bol v areáli plážového kúpaliska (hudba, zábava pre deti a dospelých), zabezpečovali ho Pavicové strany a Zväz protifašistických bojovníkov.
- 7. máj** - pri soche L. Exnára sa oslávil **Deň víťazstva** nad fašizmom
- 12. a 14. máj** - oslávil sa **Deň matiek** kultúrno-spoločenským podujatím v Domove dôchodcov, programom detí MŠ v MsKS a prijatím matiek v obradnej sieni primátorom mesta
- 29. máj** - začali sa oslavy **10. výročia založenia a.s. SLOVALCO**. Podujatia v tento deň začali na Zvolenskom zámku, kde host'ovali prezidenti spoločnosti Norsk Hydro, Hydro Aluminium, zástupca EBOR-u, predseda predstavenstva a.s. Slovalco Jozef Pittner, primátor mesta Žiar nad Hronom Ivan Černaj a i. 30. mája si hostia, medzi ktorých zavítal aj minister životného prostredia SR L. Miklós, prezreli

výrobné priestory. 31. mája bol pripravený Deň otvorených dverí pre deti a rodinných príslušníkov zamestnancov. V júni bolo pre zamestnancov pozvané Radošinské naivné divadlo a v septembri prebehol 9. ročník futbalového turnaja O pohár generálneho riaditeľa.
Slovalco vzniklo ako súčasť reštrukturalizácie ZSNP dňa 7. júna 1993.

- 30 máj** - ku **Žiarskemu Dňu detí** ožil Park Š. Moysesova ruchom a zábavou pod záštitou mesta, čo zabezpečovalo množstvo sponzorov. Vystúpili tu v programe deti MŠ a ZŠ, súbory a krúžky z mesta, Bábovkári z STV 1, hudobné skupiny, jarmočné atrakcie, diskotéka, ale aj ukážky činnosti hasičov a záchranárov. Deň bol mimoriadne úspešný („super deň“).
- 28. august** - na **59. výročie SNP** slávnostne zasadal ZPB, položili sa vence k soche Exnára, konali sa preteky – beh do vrchu a večer na Šibeničnom vrchu svietila vatra
- 5. september** - **Žiarsky deň folklóru** prebehol pri programe súborov a skupín z regiónu, na Námestí MS bol jarmok tradičných remesiel
- 11. september** - ku **Dňu ústavy SR** pripravili primátor mesta a prednosta OÚ slávnostné podujatie spojené s odovzdávaním pamätných plakietských pre 25 jednotlivcov a 7 pre kolektívy v rámci okresu. Prednosta OÚ Michal Novotný takto aj uzatvára históriu okresu, ktorého zrušenie sa pripravuje ku koncu roku.
- 10. – 11. október** - tradičný **Žiarsky jarmok** mal pokojný priebeh. Tržby si pochvaľovali najmä tradiční výrobcovia a predajcovia textilu. Rôzne čačky, handry, atrakcie nemali veľký úspech. Kultúrny program bol pestrý (folklórne súbory a iné zoskupenia). Čistý zisk bol 500.000 Sk. Po prvý raz sa používali aj prenosné WC, ktoré účastníci vďačne prijali. Kolotoče boli presunuté za „kocky“.
- 21. október** - vyhodnotená bola literárna súťaž **NAŠE KORENE – IV. ročník**
- 22. – 23. október** - kultúrno-spoločenské podujatie pre 60, 70, 80 – ročných jubilatov – občanov mesta v MsKS i v Domove dôchodcov pripravil ZPOZ pod názvom **NÁVRATY V ČASE**. V programe vystúpili i členky tanečného a speváckeho krúžku Jednoty dôchodcov, ktoré takto optimisticky a príjemne trávia svoj čas.
- 11. november** - k **90. výročiu** nedožitého **narodenia poetky Štefanie Pártošovej** pripravilo mesto a MO MS v priestoroch Knižnice M. Chrásteka **SPOMIENKOVÝ VEČER**. Bol komorne ladený s účasťou asi 30 hostí, medzi ktorými čestné miesto zaujal syn poetky Dr. Štefan Pártoš z Bratislavy a prednosta MsÚ Ing. Mariana Páleníková. Kronikárka mesta po svojej prednáške o živote a diele poetky z pohľadu súčasnosti premietla i krátky dokumentárny film z r. 1971 z besedy poetky s mládežou. MO MS pripravil poetické pásmo z jej tvorby, ktoré hudobne sprevádzali dve učiteľky ZUŠ. Po zaujímavej neformálnej besede o spisovateľke bola vyjadrená nádej, keďže jej dielo si to zasluhuje, aby sa v budúcnosti nezabudlo venovať jej v meste **pamätnú tabuľu**. Zatiaľ táto

významná slovenská osobnosť má v meste, kde žila a v kultúre pôsobila 17 rokov, pomenovanú svojím menom jednu ulicu na Etape.

December

- bol naplnený množstvom podujatí súvisiacich s **Vianocami**. 5.12. na Námestie prišiel Mikuláš, ktorý o 2 dni so svojím sprievodom prešiel aj obcou Šášovské Podhradie. Zimná rozprávka z dielne MsKS sa opakovala v Dome kultúry viackrát s veľkým úspechom.

Uskutočnili sa 3 benefičné koncerty s výťažkom na sociálne účely, postihnuté deti, nevidiacich. Vianočný program bol pre dôchodcov, ZUŠ mala osobitný koncert, cirkevná ZŠ a Holúbky z Kríža už tradične predviedli Živý Betlehem na Námestí MS.

Tohoročný Silvester sa pre vytrvalý dážď začal až pred polnocou, kedy utíchol dážď a rozprúdila sa veselica s ohňostrojom takmer do rána, čo umožnilo nezvyklo teplé počasie. Primátor mesta predniesol prítok všetkým Žiarčanom.

VIII.

PODNIKY V ŽIVOTE MESTA

PREHLAD O PODNIKOV V MESTE :

1. Priemysel, pôdohospodárstvo, stavebníctvo :

- ZSNP a.s., Slovalco a.s., Rautenbach Slovakia s.r.o., Thermosolar s.r.o., Poľnohospodárske družstvo, Pozana a.s., Prestav, stavebná spol., Ján Teglaš, Ursta, export, import, Raimex s.r.o., Stavoinvesta s.r.o., Július Hríň, Univeral Slovakia s.r.o., Ing. František Linder, Květoslav Kouřil, Ján Danko, Miloš Drugda, Daker s.r.o., Pavel Tenkel, Milan Repiský, Ing. Štefan Kozel, V.I.Z. s.r.o., Paálová, Polysana s.r.o., INVETAZ s.r.o., Ters-systém s.r.o., Aluplast, Prievidza.

2. Peňažníctvo a poisťovníctvo

VÚB a.s., Slovenská sporiteľňa a.s., Poštová banka a.s., ČSOB a.s., OTP banka a.s., Prvá stavebná sporiteľňa a.s., Wustenrott a.s., Tatra banka a.s., Uni banka a.s., Allianz – Slovenská poisťovňa a.s., Kooperatíva a.s., Amslico a.s., Tatrý sympatia, Neederland

3. Advokátske kancelárie

JUDr. Spáč, JUDr. Reptiš, JUDr. Bahlada, JUDr. Paučo, JUDr. Priežoda, JUDr. Snopčok, JUDr. Petrušová, JUDr. Peter Plch

4. Iné podniky a ich pobočky

Slovenská pošta š.p., Slovenské telekomunikácie a.s., Technické služby s.r.o., Teplo s.r.o., Ubyfo s.r.o., Stavebné bytový družstvo, Stredoslovenská vodárenská spoločnosť a.s., Stredoslovenská energetika a.s., Žilina, Slovenský plynárenský podnik a.s., GLOBTEL GSM a.s., Eurotel, Tekoz

5. Hotelové a reštauračné služby

Juraj Valent, Marián Neuschl, Alena Grochalová, Antón Holka, Peter Sarvaš, Libuše Polgárová, Soňa Švoňavová, Milan Luky, Vladislav Stašák, Gabriel Ligas, Andrea Magulová, Ing. Rudolf Vanka, Eva Záhorcová, Eva Magulová, Martin Ťahúň, Jozef Ďuriš, Ing. Jozef Šimko, Dana Kaliaková, Eramix, s.r.o., Igor Baláž, Jaroslav Líner, Igor Ráchela, Alexander Gašparič, Martin Kubáň, Eva Grznárová, Anna Volková. Augustín Šipikal, Štefan Horniak, Vojislav Djenadija, Anna Pružinová, SPO – Hotel LUNA s.r.o., UBYFO s.r.o., Združená stredná škola služieb, Technické služby s.r.o., Miroslav Grznár, Zuzana Šimovičová, Ján Hric, Ivana Škriniarová, Ján Neuschl, Ing. Mária Špilbergerová, Štefan Beňo, Milen Rakytová, Marián Jakubík, Ingrid Víglášká

6. Obchody

Predaj potravín :

Anna Hnilicová, Milan Rakytová, Anna Ciglanová, Ľudmila Lipková, Terézia Šimovičová, Juraj Ondriáš, Prima Zdroj, Billa, Jednota, M-Market, Štefan Beňo, Mark, Slovkontakt

Mäso – údeniny :

Milan Hric, Ing. Jozef Mikula, Mäsokombinát Hrádok s.r.o.

Predaj drogérie, farby – laky :

Dušan Pavla, Droxi drogéria, 101 drogéria, Ivan Maruška, Ctibor Doubrava, Slovák SARI, Vladislav Kokolus

Predaj textilu, odevov, galantérie, podhahoviny :

Ivan Kabina, Gabriel Fekete, Albert Mikuška, Stanslav Puťoš, p. Pivarči, Mgr. Lubomíra Bašková, Ingrid Weisová, František Račko, Sehatex s.r.o., Genesis s.r.o., Lana Gombalová, Ján Černák, Jana Masaryková, Ing. Pavol Burcl, Ing. Miloš Baranec, Drahomíra Magulová, Jozef Kulla, Katex, Mama tex, Milan Kucej, Edita Patschová, Istra-hc s.r.o., Match s.r.o., Anita Hrmová, Romeo Jaškovič, Alexandra Baxová, Katarína Vojčeková, MUDr. Magda Kvasná, Darina BKrebesová, Kornélia Homolová, Eubica Regecová

Predaj obuvi, kožených výrobkov :

Martina Sančiová, Ing. Ing. Ján Marko, Dr. Marián Sklenár, Obuv Partizánske, K-CERO, Koža, kožušiny s.r.o., Ing. Oľga Chrenovská, Jaroslav Šurarik

Predaj kvetov :

Ing. Anna Kollárová, Ing. Peter Lipták, Helena Čaklošová, Jolana Meszárošová, Merkúr s.r.o.

Predaj sudového vína :

Milan Sučák, Viktória Sučáková, Jaroslav Keníž, Ivan Maruška, Laurinc Fot'ko

Železiarstvo :

Štefan Páleník, Miroslav Hriň

Predaj potrieb pre domácnosť, sklenených a porcelánových výrobkov :

Veronika Žáková, Viliam Korenačka, A. M. Home group s.r.o.

Predaj elektrických zariadení, elektroinštalačného materiálu :

Anna Galambošová, Ján Baláž, Ondrej Bíleš, TPD s.r.o., Ivan Sklenka, Martin Michalík, Marián Štubňa, Ondrej Štefanovič

Predaj kníh, papierenského tovaru :

Martin Krajmer, Viktor Mašúrik, Knižné centrum s.r.o., Ludmila Čierna, Peter Podolec, Fax copy s.r.o.

Predaj nábytku :

Mgr. Vladimír Urblik, Magic desing s.r.o., Milan Repiský, Ján Danko, Alfred Zorda

Špecializované predajne :

Hudobniny – Stanislav Vencel

Športové potreby – Július Kolorédy, JUDr. Kapusta

Zlatníctvo, hodinárstvo – Rudolf Martinca, Zlatokov, Zlatník s.r.o., G-Watsch s.r.o.

Akvaristika – Helena Sapančíková, Roman Šimovič

Liečivé rastliny – Emília Hegedušová

Poľovnícke potreby – Nadežda Ruislová

Záhradná technika – Merkur s.r.o., Mária Lackovičová

7. Služby :

Zberné suroviny :

Zberné suroviny s.r.o., Zberne surovín Žilina a.s.

Kaderníctvo, holičstvo :

Eva Malinová, Vlasta Albertová, Miroslava Trachtová, Andrea Beňová, Adriana Bartková, Mária Foltánová, Anna Adamková, Martina Mlčalová

Nechtový desing – Andrej Jánoška, Monika Cvangová

Kozmetika – Stella Lojková, Anna Filková

Pedikúra – Zita Ftoreková

Sauna – Andrej Jánoška, Bc. Tomáš Huba, Mgr. Martina Petrášová

Oprava obuvi – Mária Chromá

Optika – Mária Bahulová, Darina Jurštáková

Oprava hodín – Július Mesiarik, Peter Madaj, Macková

Oprava elektrospotrebičov – Lepšík, Hrnčár, PREZAM

Oprava kancelárskych strojov – Gejza Nagy

Montáž plynospotrebičov, servis kotolní – Ing. Bohumil Glezgo, Ters systém, Koka

Krajčírstvo – Juraj Michalík, Juraj Mikoláš, Katarína Janáková

Čalúnictvo – Peter Martinca

Reklama – Mgr. Ivan Černaj

Kníhviazačstvo – Ján Kozárik

Čistiareň – Jaroslav Čierny

Výroba kľúčov – Ivan Tatár, Gustáva Fraňo

Záložne – Richard Krajčík, Mercius s.r.o., Roman Žiak

Požičovňa svadobných šiat – Alena Gašparíková

Pneu servis – Ján Vonkomer

Cestovné kancelárie :

Satur, Rekreal, Igotour, Rekreal, Skalkatour, CK Gabriela, Yuslov

Fotoslužby :

Milan Silný, KaK Minilab, Miroslav Grznár, Slavomír Ciling

Sklenárstvo – Ján Valach

Videopožičovne – Anna Andrejovská, Renáta Králiková

Autoškoly :

Ján Bitala, Ondrej Cabánik, Turčan, Štefan Sedliak

Oprava motorových vozidiel :

Ján Hromádka, Igor Korsch, Miroslav Kollár, Ing. Marián Čopík, Stanislav Putiš, Ing. Ján Vanka

Iní zamestnávateľia :

Nemocnica s poliklinikou, Mestský a obvodný úrad, MŠK, školy, Akadémia vzdelávania

ZSNP, a.s. :

Závod SNP prešiel v r. 2003 najvýraznejšími zmenami v celej svojej histórii, ale zostáva najväčším zamestnávateľom obyvateľov Žiaru a okolia. Po jeho privatizácii v r. 2002 však noví vlastníci v r. 2003 robia rálne opatrenia na „ozdravenie a zvýšenie výkonnosti závodu“, prísne dozerajú na narábanie so zdrojmi, požadujú efektívnosť využívania financií. Podobne banky sledujú preukázateľné výsledky a zlepšenie. Na valnom zhromaždení 9.7. bolo konštatované, že za r. 2002 mal závod stratu 2,5 miliardy Sk, čo hovorí o doterajšom nadsadzovaní výsledkov. Najviac sa vyváža do Česka, Nemecka, Slovinska, Maďarska a Veľkej Británie. Finančný partner Žiarskej finančnej spoločnosti je finančná skupina PENTA, ktorá od augusta 2003 získala 40,6%-ný podiel na základnom imaní ZSNP od ŽHS (ktorej zostalo 33% akcií), čím sa odvrátila hrozba konkurzu. V rámci reštrukturalizácie nastali v ZSNP rozsiahle zmeny. Najdrastickejším opatrením bolo prepúšťanie zamestnancov ako „prebytočných“ od 1. marca 362 a od 1. augusta 578 prevažne z administratívy a technicko-hospodárskych pracovníkov. Zostáva cca 1500 zamestnancov. Odvolaní boli riaditelia Ing. Jozef Zúbrik a Ing. Tibor Brašeň. Novým riaditeľom pre rozvoj ľudských zdrojov sa stal JUDr. J. Šmičko a pre reštrukturalizáciu Ing. E. Maták. Hlavnou perspektívou závodu v rámci zmien je zvládnutie náročnej výroby pre automobilový priemysel, ktorý v Európe začína mať dominantné postavenie. Mení sa štruktúra jednotlivých závodov, časť z nich sa privatizuje (najmä tie, ktoré nesúvisia s priamou výrobou AL profilov a odliatok, napr. od augusta neexistujú Ubytovacie služby, ktoré prevzala firma METTA – EXPO, s.r.o. Prievidza). Nový závod SLUŽBY združil energetiku, údržbu, LKV, opravy, NÁRADOVNÁ Alufinal a Foundry. V organizačnej štruktúre ZSNP sú odbory – centrály nákup, finančný odbor, odbor životného prostredia a informačnej technológie. Vypracoval sa nový mzdový poriadok. Pokračuje splácanie ekologického dlhu – len na projekt likvidácie alkalických vôd kalového poľa sa vydá suma 74 miliónov Sk.

Dňa 29.8. ubehlo 50 rokov od výroby prvého hliníka v ZSNP – vtedy KOVOHUTY. ČSR sa tak stala 21. štátom na svete vyrábajúcim hliník.

V r. 2003 sa ZSNP úspešne prezentoval na cca 15 veľtrhoch a výstavách (Praha, Hannover Messe, Budapešť, Nemecko, Poľsko, Paríž, Brno, Nitra...). Metalurgickí odborníci z celého Slovenska sa stretli 10. apríla v Žiari a Kremnici.

SLOVALCO, a.s. :

Rok 2003 je rokom 10. výročia vzniku Slovalca, čím boli poznačené viaceré udalosti :

-marec : v americkom San Diegu sa stretli odborníci 70 krajín na tému výroby kovov. Zo Slovenska 4-člennú delegáciu viedol generálny riaditeľ Ing. Milan Veselý

- 31. marca : odliata bola milióna tona primárneho hliníka

- máj: oslavy 10. výročia začali stretnutím na Zvolenskom zámku. Pozvaní boli hostia z nórskeho koncernu HYDRO, z EBOR-u, veľvyslanec SR v Nórsku, prednosta VÚC, primátor Žiaru a ďalší. Slovalco vzniklo 7. júna 1993. Už o rok sa začala úspešná spolupráca s nóorskymi odborníkmi. V histórii Slovalca zostáva významnou osobnosťou Ing. Štefan Tesák. Obklopil sa mladými ľuďmi, ktorí sú dnes devízou podniku. Spustila sa nová technológia výroby hliníka. Rástla kvalita a kvantita. Spoločnosť dosiahla integrovaný systém riadenia ako vyspelé ekonomiky. Po odstavení starej technológie sa podstatne zlepšila kvalita ovzdušia Žiarskej kotliny. Pracuje tu 654 ľudí.

Program osláv gradoval vystúpením SPuku. 30. mája bola pre hostí prehliadka výroby. 31. mája bol deň otvorených dverí pre deti a rodinných zamestnancov s rôznymi atrakciami, vystúpilo Radošinské divadlo, prebehol o.i. aj futbalový turnaj.

- od 7. júla do 6. augusta : slávnostné spustenie výroby v nových peciach (celý proces do konca r. 2003), čím sa výroba rozšírila o 1/3. Ku 172 peciam pribudlo 54 nových (spolu 226). Súčasne v rámci rozšírenia sa výroba aj intenzifikovala, zvýšila sa intenzita prúdu z 230 na 252 KA. výroba vzrástla zo 110 tisíc na 160 tisíc ton hliníka, čo je 40%-né zvýšenie produktivity práce. Pritom Slovalco zamestnáva menej pracovníkov ako pred rozšírením a intenzifikáciou

- október : konalo sa XII. medzinárodné hlinikárske sympóziu so 77 účastníkmi z 12 krajín. Sympóziu píše históriu od r. 1966

- generálny riaditeľ hodnotí: „Za 9 mesiacov t.r. sú tržby o 7,5 milióna USD vyššie v porovnaní s plánom. Doteraz sa kov dovážal z Ruska, bude sa vyrábať doma. Slovalco po prvýkrát vo svojej histórii vyplátilo akcionárom dividendy, čo svedčí o dobrej a stabilizovanej finančnej situácii.“

- 30.10. bola v Slovalcu 2-dňová návšteva predsedov vlád Nórska a SR (Pozri časť Významné návštevy mesta)

- december : o histórii vzťahov závodu i regiónu s Nórskom vyšla publikácia Ing. Richarda Kafku MOSTY NA SEVER. 11. decembra Slovalco navštívil minister hospodárstva SR Pavol Rusko.

Rok 2003 sa javí ako veľmi úspešný. Spoločnosť vyrobila a predala už aj kov z rozšírenej výroby. V dolárovom vyjadrení Slovalco dosiahlo zhruba 2x vyšší zisk ako predpokladal plán.

RAUTENBACH SLOVAKIA :

Rautenbach sa sústreďuje na výrobu kokilných odliatok zo zliatín hliníka. V auguste mal 324 zamestnancov. V máji sa o firmu zaujímala nemecká televízia.

RECYKLÁCIA :

V recyklačnom závode má ZSNP 100% účasť. vznikol so zámerom využiť voľné priestory po starej výrobe. Dnes ako jediný na Slovensku rieši problém

autovrakov na ekologickom základe. O likvidácii autovrakov však zatiaľ chýba legislatívna úprava. Prítom sa v SR ročne vyradí 35 000 áut.

**THERMO
SOLAR s.r.o. :**

Existuje už 30 rokov. Od 1.1.2003 je 11 rokov od vzniku s.r.o. Je najväčším slovenským priemyselným výrobcom slnečných kolektorov. Poskytuje alternatívu k zdražovaniu energií aj pre sídliská. Súčasným riaditeľom je Ing. Milan Novák. v novembri 2003 prezentovali nový rad kolektorov Heliostar v Prahe (s novým absorberom, podľa európskych noriem, so životnosťou nad 20 rokov).

DOPRAVA :

Riešenie budúcej rýchlostnej komunikácie R 1/65 Žarnovica – Šášovské Podhradie bolo i t.r. predmetom viacerých konaní (14. a 23.1, 30.9., 22.10.) – pozri časť Mestská samospráva a Kroniku 2002.

**TECHNICKÉ
SLUŽBY A ICH
HISTÓRIA :**

Pôvodný Odbor miestneho hospodárstva pri MsNV v Žiari nad Hronom, ktorý od r. 1965 viedol Uram, vytvoril **od 1. januára 1967 TECHNICKÉ SLUŽBY**. Prvým riaditeľom bol Kysel. Počas týchto dvoch vedení sa začala výsadba zelene v meste, počet pracovníkov bol 7-9, ale mnoho prác sa robilo brigádnicky a záväzkami k socialistickým výročiam. K dobrým pracovníkom patrili Hurtík, Kuratko a G. Košťál. Od r. 1971 do 1982 bol OV KSS menovaný za riaditeľa Vladimír Baran. Vtedy bol počet zamestnancov 40-60. Zakúpili sa kvetináče a kukanádoby pre celé mesto, čistil sa rybník v parku, kde sa chovali ryby, budovalo sa plážové kúpalisko a skleníky v záhradníctve, zakúpila sa technika (kuka vozy, nákladné auto, 3 traktory, škoda 706, nakladač snehu, polievací voz, vibračný valec, autobus, multikáry, technika na kosbu a i.).

Od r. 1982 do r. 2000 bol riaditeľom Róbert Mesároš. TS mali **pri 20. výročí v r. 1987** 135 pracovníkov (z toho 30 rómskych) a okrem mesta sa starali o 19 spádových obcí. Mzdy boli nízke a na sezónne práce boli potrební brigádnici. Ako vzorný pracovník bol ocenený vodič Peter Sakáč a 20 ďalších. Vysadené boli i vzrastlé stromy z vlastnej škôlky pomocou nového vysádzacieho stroja. Zlepšili sa cintorínske služby, modernizovalo sa verejné osvetlenie, opravovali sa cesty, stavala sa nová skládka domového odpadu. Na čistenie mesta v r. 1986 sa vynaložilo takmer 3 milióny korún. Problémom boli časté rozkopávky inžinierskych sietí a veľa stavebných prác v meste.

Od 1. augusta 1994 sa TS transformovali na spoločnosť s ručením obmedzeným, ktoré vykonávali odvoz odpadkov, čistenie mesta, údržbu zelene, osvetlenia, ozvučenia, zimnú údržbu, cintorínske a pohrebné služby, obchodnú a dopravnú činnosť, zemné práce a stavitel'stvo.

Od r. 2000 sa riaditeľom spoločnosti stal Igor Rozenberg. Mesto sa vtedy odkúpením podielov od súkromných vlastníkov stalo vlastníkom spoločnosti. Pracovníkov bolo 56.

Pri 35. výročí TS v r. 2002 riaditeľ Igor Rozenberg konštatuje, že TS prevádzkujú i krytú plaváreň, plážové kúpalisko, verejné WC, bytový a nebytový fond, tržnicu a za nadštandardnú považuje činnosť TS v ZSNP, Slovalcu a v Rautenbachu. Stalo sa tak aj v dôsledku **začlenenia Mestského podniku SLUŽBY do TS od 1. marca 2002**. Pribudla aj činnosť pracovnej skupiny ŠK ZSNP (ved. Nárožný) – TS podporujú aj športové aktivity. V r. 2002 majú TS

spolu 208 pracovníkov a 45 v rámci verejnoprospešných prác, spravujú 258 bytov v majetku mesta, ktoré postupne prechádzajú do súkromného vlastníctva. Veľmi obtiažne sa zmenila aj organizačná štruktúra TS – má 3 útvary (ekonomický, právnický a marketingový) a 3 strediská (hlavnej činnosti, údržby a servisu, služieb). TS celkovo spravujú majetok v hodnote 374,689.132 Sk. Spoločnosť je dosiaľ zisková.

V r. 2003 TS prevzali 85% podiel v novovytvorenom Mestskom športovom klube. Stabilizácia TS vyžaduje investície do nových strojov a zariadení, aby obstáli v trhovom hospodárstve. V r. 2003 boli už zakúpené nové čistiace auto na komunikácie a klasické kontajnerové vozidlo (za 3 milióny).

**TELEVÍZNE
ROZVODY :**

V meste podnikajú dve firmy – veľmi konkurenčne. SCC – Slovakia Cable Company, s.r.o. zrušila televízne káblové rozvody na IBV, keďže sú vedené po stĺpoch elektrického vedenia, čo nesúladí s normami. Rekonštrukcia sa stala problémom, keďže abonenti musia prípojky platiť (5 – 10.000 Sk). Zvýšili sa i ceny za poskytované TV služby pre občanov.

**POLENO-
HOSPODÁRSKE
DRUŽSTVO :**

Hlavné údaje pozri Kroniku 2002, 2001.
V r. 2003 spôsobilo mimoriadne sucho prudký pokles priemerných hektárových úrod hustosiatych obilnín (najmä pšenice). Vynaložené náklady sa vrátili sotva na 40%, je problém založiť novú úrodu. Vyše 200.000 Sk škôd narobili i krádeže a ničenie porastov kukurice. Podnik žije v stresoch, ako ďalej prežiť. Štatistika:

Druh plodiny :	Výmera :	Úroda v q :	Hektárový výnos :
pšenica	246 ha	4 881	19,8
raž	-	-	-
triticale	7 ha	85,8	12,3
jačmeň jarný	21 ha	434,1	18,5
slnečnica	229 ha	2 323,4	10,14
peluška	33 ha	262,9	17
repka olejná	85 ha	170,66	1,26

Mimoriadne nízka bola úroda repky. Prvá – jesenná sejba musela byť vyorávaná (dažde). Zemiaky a hrach sa nepestujú kvôli krádežiam

Živočíšna výroba :

- hovädzí dobytok – 626 ks, dojivosť 3 880 l na 1 dojnicu
- ošípané – 343, odchov 1 prasnice 7,23 ks

Chov ošípaných sa postupne likviduje pre nevýhodné nákupné ceny (v r. 2002 – 44 Sk, 2003 – 35 Sk).

OBCHOD :

V potravinovej sieti má prím supermarket BILLA. V predajniach JEDNOTY a MASO sa t.r. v decembri pohybovali ceny potravín nasledovne :

kryštálový cukor	32	kurča	77,-
práškový cukor	36,80	bravčové stehno	144,-
výberová múka	10,50	bravčové karé	139,-
olej Raciol 1 l	61,70	bravčová šunka	193,-
káva štandard 75 g	13,90	hydínová šunka	152,-
soľ	8,80	hovädzie stehno	176,-
maslo 250 g	38,70	hovädzia roštenka	220,-
čierny chlieb	24,30	hovädzia sviečková	410,-
mlieko	19,40		
ryža dlhozrná	33		

Tradične sa konajú veľkonočné a vianočné trhy v MsKS a jarmok v októbri. Pripravujú sa nové obchodné strediská v okolí PRIORU. Príznakom voľného trhu je časté menenie účelu jednotlivých predajní podľa ich úspešnosti. Regulovať rozmiestnenie obchodnej siete tak, aby vyhovovala obyvateľom, je v súvislosti s nedotknuteľnosťou súkromného majetku takmer nemožné. Napr. na hlavnej ulici Š. Moysesova mesto ako vlastník nedisponuje už vlastníctvom budov ani pozemkov (mestský majetok sa dosiaľ značne rozpredal), do obchodnej siete nemôže zasahovať.

IX.

ŠKOLSTVO

Transformácia prechodu zriaďovateľskej funkcie zo štátnej správy na samosprávy od r. 2002, v meste prebehla bez väčších problémov, dokonca bez dlhov. Mesto zabezpečilo výkon mnohých zanedbaných revízií v rámci bezpečnej prevádzky škôl, priebežne sa opravovali a udržiavali školy a školské zariadenia. Základné školy majú zmluvné vzťahy s dodávateľmi energií vyriešené, nie je tu problém, ako je v súčasnosti známe v mnohých základných školách na Slovensku. Prejavuje sa zodpovedné riadenie škôl s právnou subjektivitou. V priebehu roka 2003 sa pripravovalo v rámci racionalizácie zlúčenie dvoch základných škôl do jednej (základná škola na Ul. Kollára do základnej školy na Ul. M. R. Štefánika), keďže sa stav žiakov neustále znižuje. Súčasne sa pripravuje presťahovanie gymnázia z doterajšieho nájmu na Základnej škole Ul. M. R. Štefánika do budovy Základnej školy Ul. Kollára. Pripravuje sa aj vyradenie Materskej školy na Ul. Š. Moyses 2 na vyradenie zo školskej siete. Táto materská škola má najnižší počet detí a je najstaršia materská škola v meste (od. r. 1953).

ŠKOLY V MESTE:

Zriaďovateľskú funkciu má mesto v týchto školách a zariadeniach:

Názov	počet žiakov	počet tried	meno riaditeľa
1. MATERSKÉ ŠKOLY			
I. MŠ Ul. A. Kmeťa 17	83	5	Mária Marková
II. MŠ Ul. Š. Moyses 2	27	1	Eliška Gáriková
III. MŠ Ul. M.R.Štefánika 23	65	3	Soňa Kaslová
V.MŠ Ul. Rudenkova 1	55	3	Mgr. Eva Mlatecová
VII. MŠ Ul. Jánskeho 8	80	4	Helena Bieliková
VIII. MŠ Ul. Rázusova 6	90	4	Eleonóra Uhrovičová
IX. MŠ Ul. Sládkovičova 1	88	5	Helena Garajová
X. MŠ Ul. A. Kmeťa 11	122	6	Darina Golianová
SPOLU:	610	31	
2.ZÁKLADNÉ ŠKOLY			
I. ZŠ Ul. Janského 2	662	28	Mgr. Bohuš Príhoda
II. ZŠ Ul. M.R.Štefánika 17	716	28	Mgr. Marta Moschová
III. ZŠ Ul. J. Kollára 2	324	17	Mgr. Ľubica Činčurová
IV. ZŠ Ul. Jilemnického 2	536	24	Mgr. Gejza Nagy
SPOLU:	2238	97	

Základná umelecká škola mala odbory:

Hudobný odbor	- 249 žiakov
Výtvarný odbor	- 145 žiakov
Literárno-dramatický odbor	- 93 žiakov
Tanečný odbor	- 73 žiakov
Spolu	- 560 žiakov

Riaditeľkou ZUŠ sa t. r. na základe výberového konania stala Mgr. Dana Kravecová.

Centrum voľného času malo záujmové útvary:

2 na jazyky s počtom detí	- 27
2 prírodných vied s počtom detí	- 40
2 vedy a techniky s počtom detí	- 25
2 kultúry a umenia s počtom detí	- 30
<u>2 telovýchovy a športu s počtom detí</u>	<u>- 30</u>
Spolu 10 útvarov	152 detí

Riaditeľom centra voľného času bol Ján Kľúčiar, ktorý odchádza do dôchodku. V novembri na výberovom konaní bola úspešná Mgr. Helena Gáfriková. Riaditeľkou bude od 1.1.2004.

V meste majú sídlo tieto školy s iným zriaďovateľom:

Názov :	Zriaďovateľ :	Počet žiakov :	Tried :	Meno riaditeľa :
Špeciálna ZŠ	KÚ BB	117	14	Mgr. Anna Vargová
Gymnázium	BB SK	548	17	RNDr. Beata Tóthová
Obchodná akadémia	BB SK	367	12	Mgr. Helena Halová
Združená stredná škola	BB SK	435	16	Mgr. Miroslav Šurka
Združená stredná škola služieb	BB SK	487	16	Mgr. Jaroslav Hlaváč
ZŠ Š. Moyses	Biskupský úrad BB	321	15	Mgr. Mária Ulrichová

ZO ŽIVOTA MŠ:

Materské školy sa osobitne venujú predškólakom tak, aby sa predišlo poruchám v učení. Ich základné schopnosti a pripravenosť na prvú triedu základnej školy sa zisťuje podľa dotazníka.

Do triedy materskej školy môžu rodičia prihlasovať aj deti mladšie ako tri roky. Materská škola na Ul. A. Kmet'a č. 11 je zatiaľ jediná s právnou subjektivitou.

Väčšina materských škôl realizuje projekty škôl podporujúcich zdravie. Využívajú mestskú plaváreň na plaveckú prípravu. Na podporu zdravého chrupu realizujú projekt Zdravý úsmev. Ľudovým tradíciám sa venujú materská škola na Ul. Kmet'a č. 17 a materská škola na Ul. Sládkovičovej č. 1. Výchovno-vzdelávacia činnosť je rozšírená o logopedickú starostlivosť, deti získavajú aj základy anglického jazyka (na Ul. Kmet'a 17, Rázusa, Sládkovičova, Rudenkova, Štefánika). V rámci spolupráce so ZŠ sa deťom z materskej školy Ul. Štefánika jedenkrát týždenne umožňuje pracovať s počítačom pod vedením Ing. P. Dubeňa. Na materskej škole Rudenkova sa využíva učebňa LEGO DACTA.

Materská škola na Ul. Kmet'a 11 spolupracuje s Nadáciou Škola dokorán v rámci programu Krok za krokom a je modelovou školou, venuje sa rozvoju rómskych detí, ich integrácii.

Pokračuje sa v činnosti špeciálnej triedy pre deti s poruchami zraku (MŠ Janského ul.) a pre deti s kombinovaným postihom (MŠ Ul. Sládkovičova).

ZO ŽIVOTA ZŠ :

Základné školy majú deväť ročníkov. Na I. stupni štyri, na II. stupni päť. Súčasťou základných škôl je aj školský klub detí a jedáleň. Na všetkých základných školách sa vyučujú cudzie jazyky, rozvíja sa počítačová gramotnosť aj v rámci projektu INFOVEK, venuje sa environmentálnej výchove, školy majú množstvo projektov v rámci škôl podporujúcich zdravie a talenty rozvíjajú v školských športových strediskách, krúžkoch, súťažiach.

Základná škola na Ul. M. R. Štefánika v novembri oslávila 40. výročie školy, kedy za svoju činnosť dostali i Cenu primátora mesta a dar mesta – laserovú tlačiareň do novozriadenej multimedialnej učebne. V dome kultúry 14. XII. oslavy vyvrcholili slávnostnou akadémiou a stretnutím generácií spätých so školou za 40 rokov. Škola má úspešnú tradíciu v triedach s rozšíreným vyučovaním matematiky a prírodovedných predmetov, v realizovaní mnohých projektov, v úspechoch v rôznych súťažiach a aktivitách.

Na škole dlhoročne pôsobili Alica Černíková, ktorá t. r. 10 mája umrela, a Izabela Annerová, aj ako riaditeľka – umrela 14. mája t. r.. Obidve boli dôchodkyne.

Základná škola na Ul. Kollára má tiež projekty rôzneho zamerania, dobré vybavenie výpočtovou technikou, rozvíja nadania žiakov. T. r. škola získala Pohár primátora mesta v regionálnej súťaži o histórii regiónu, ktorú organizovalo Centrum voľného času.

Základná škola na Ul. Jilemnického podobne, má aj triedy s rozšíreným vyučovaním cudzích jazykov, informatiky, vyučovania matematiky a prírodovedných predmetov, ale i športové triedy volejbalu dievčat, basketbalu chlapcov a viacero ŠSS. Otvorili triedy pre mimoriadne nadané deti – v prvom ročníku je 13 detí a 2 vyučujúce, v druhom ročníku je deväť detí, ktoré sú už zbehlé aj v informatike.

Cirkevná ZŠ Š. Moysesa 27. mája oslávila 10. výročie svojej existencie v novom kostole sv. omšou (celebroval Mons. Rudolf Baláž), slávnostným programom a výstavou prác žiakov v MsKS. V systéme škôl regiónu ju ukotvila riaditeľka školy M. Ulrichová svojou manažérskou činnosťou. V decembri bola na škole recitačná súťaž A slovo bolo u Boha – krajské kolo. Škola slúži i pre okolie mesta v celom dekanáte.

ZUŠ:

Je centrom umeleckého vzdelávania detí a mládeže z mesta a okolia. Organizuje úspešné výchovné koncerty pre základné školy. V rámci Žiarskej hudobnej jari usporiadala koncert k výročiam významných osobností mesta (Blaha, Dáteľ) a vianočný koncert. Poskytuje hudobné programy pre množstvo organizácií a je aktívna v súťažiach regionálnych krajských a celoslovenských.

ĽUDOVÉ TRADÍCIE :

Blízka základná škola v Hliníku nad Hronom organizovala 14. mája už IV. bienále celoslovenskej súťaže BÁBIKA A HRAČKY MOJICH STARKÝCH, na ktorom dve víťazné práce mali i deti zo základných škôl Ul. M. R. Štefánika a Ul. Jánskeho zo Žiaru nad Hronom.

CVČ:

Okrem predmetných olympiád pre základné školy organizuje Centrum voľného času viacero prírodovedných a estetických podujatí. Najväčší počet účastníkov majú športové súťaže. Počas prázdnin CVČ organizovalo prímestské tábory a rekreačné pobyty detí na Slovensku i v zahraničí (Taliansko, Chorvátsko).

**ZO ŽIVOTA
STREDNÝCH
ŠKOL :**

Gymnázium – už založilo tradíciu prijímania študentov na 8-ročné gymnázium so zameraním na cudzie jazyky. Skúšky robia zo slovenského jazyka a matematiky a predpoklady na štúdium sa overujú psychologickými testami. - v júli na Medzinárodnej matematickej olympiáde v Tokiu získal študent Gymnázia v Žiari nad Hronom TOMÁŠ VÁŇA bronzovú medailu. Účasť tu mali najlepší matematici stredných škôl na svete. Tomáš Váňa bol v SR prvý v matematickej olympiáde. Na V. ročníku GYMI v kategórii veda dostal i Cenu primátora mesta.

Združená stredná škola (priemyselná) – bola t. r. organizátorom 25. kola súťaže v stredoškolskej odbornej činnosti (SŠOČ) v kraji. Mala 171 prác študentov.

Združená stredná škola služieb – mala v máji t. r. prvých absolventov 5-ročného štúdia (pôvodne Hotelová akadémia od r. 1998), ktorí končili štúdium praktickou maturitnou skúškou, čím začali I. ročník Festivalu gastronómie v Žiari nad Hronom. V školskej reštaurácii GAUDEAMUS tak predviedli využitie teoretických poznatkov v praxi. O ich vegetariánsku, slovenskú, taliansku a ázijskú kuchyňu, bar, kaviareň a záhradnú párty prejavila verejnosť veľký záujem. Na škole sa môže študovať aj 4-ročný odbor kuchár/čaišník s maturitou a 3-ročné odbory kuchár/čaišník, predavač, cukrár, kaderník. Pre najlepších študentov je po konkurze zaistená prax vo Švajčiarsku, na Cypre alebo vo Francúzsku. V celoslovenskej súťaži absolvent školy vyhral 1. miesto (dva týždne v USA). Škola má rozostavanú telocvičňu.

**JAZYKOVÝ
KONKURZ
Š. MOYSESA**

V Obchodnej akadémii v Žiari nad Hronom sa 16. mája pod záštitou biskupa Mons. R. Baláža konal XIII. ročník Jazykového konkurzu Š. Moysesa. 1. miesto získal Pavol Bachleda z Banskej Bystrice, 2. miesto Blanka Cencerová z III. D Obchodnej akadémie v Žiari nad Hronom. Konkurz prispieva k šíreniu myšlienok veľkých osobností Slovenska, prehľbuje jazykové schopnosti a znalosti slovenskej mládeže.

**PROFESIJNÉ
ZAMERANIE :**

Stredné školy regiónu v spolupráci s Pedagogicko-psychologickou poradňou v Žiari nad Hronom znovu zorganizovali informačné podujatie o možnostiach štúdia na stredných školách pre žiakov, ktorí končia základné školy, pod názvom STREDOŠKOLÁK. Jednotlivé stredné školy skvalitňujú svoje informačné stánky v MsKS.

DETEK I. :

Tak sa nazval projekt spoločnosti Rautenbach, a. s., ktorý má za cieľ vyškoliť z radov stredoškolákov kvalifikovaných pracovníkov pre firmu (najmä zo ZSS v Žiari nad Hronom). Firma zaručuje pre nich pracovné miesta.

**PROTEST
UČITEĽOV :**

260 pedagogických i nepedagogických pracovníkov materských škôl, základných škôl i stredných škôl a školských zariadení okresu žiar nad Hronom 28. mája protestovalo v dôsledku dlhotrvajúceho neplnenia kolektívnej dohody medzi odborovým zväzom a Ministerstvom školstva Slovenskej republiky. V memorande vyzvali vládu Slovenskej republiky a parlament na zachovanie zákona o verejnej službe (tarifné odmeňovanie) a zabezpečenie riadneho chodu škôl reálnym financovaním. Požiadavky boli potvrdené aj celozväzovým štrajkom odborov, do ktorého sa zapojili aj učitelia v meste dňa 20. júna.

X.

KULTÚRA

MsKS:

Rok 2003 bol posledným rokom, kedy sa podstatná časť kultúry riadila priamo mestom cez MsKS. V novembri MsZ schválilo transformáciu MsKS na príspevkovú organizáciu. Stalo sa tak v záujme zefektívnenia a racionalizácie riadenia kultúry po audite v MsKS.

Činnosť MsKS počas roka bola plánovaná a dopĺňaná ponukami rôznych agentúr. Programy pre dospelých zaznamenávajú pokles záujmu najmä pre znižujúcu sa životnú úroveň obyvateľov (nezamestnanosť, zrušenie odborov, ktoré bývali hromadnými odberateľmi vstupeniek, zvýšené vstupné). Pestrá činnosť strediska sa člení do oblastí:

- štátnopolitické výročia a oslavy (pozri časť VII.)
- hudba („hudobná jar“ a iná)
- divadlo
- vzdelávacie akcie pre školy a dospelých
- zábavné podujatia pre dospelých a deti
- výstavy
- propagácia
- súťaže
- akcie celomestského charakteru – tradičné
- záujmová umelecká činnosť (súbory a krúžky)
- činnosť ZPOZ – u (pozri časť V.)
- výchovné koncerty pre školy
- Archeologická expozícia AÚ SAV (+etnografická a stála výstava z diel J. Považana)
- knižnica M. Chrásteka
- kino Hron

HISTÓRIA MsKS:

Žiarske kultúrno-spoločenské stredisko 18.III.2003 oslávilo 15 rokov od jeho vzniku v akcii „Z“ podľa návrhu arch. Ružičku z Prahy. Základy boli vykované v r. 1978. Odpracovali sa tu tisícky brigádnických hodín. Výsledok – mramor, hliník, drevo boli hlavné materiály tejto historickej mega stavby. Dodnes neboli realizované jej plánované časti pre mestský úrad a pracovníkov strediska, ktorých napr. v r. 1988 bolo až 54. 15-ročná prax ukázala aj veľa projekčných chýb, s ktorými sa neustále treba borit' (napr. hlučnosť). V súčasnosti má mesto s udržiavaním tohto kolosu veľa problémov. V jeho priestoroch sa však uskutočnilo množstvo celoslovenských, krajských podujatí okrem pestrých výchovno-vzdelávacích a zábavných kultúrnych akcií pre mesto a okolie.

DEŇ UČITEĽOV :

28. februára primátor mesta prijal v Obradnej sieni MsKS zástupcov učiteľov všetkých škôl na území mesta.

POS:

Pohronské osvetové stredisko je aktívnym spolutvorcom mestskej kultúry, hoci jeho činnosť zasahuje celý región – okresy Žiar nad Hronom, Žarnovica, Banská Štiavnica. Má charakter metodicko-poradenského centra, čo je viditeľné

v organizovaní tvorivých dielní, seminárov, metodických dní. Organizuje festivaly, prehliadky, súťaže, odpočinkové činnosti, vedie Školu tradičných a súčasných remesiel, sprostredkováva informácie o zdravom spôsobe života (Zdravie z prírody, Šamanské bubny, protidrogová prevencia), rozvíja záujmovú umeleckú činnosť – divadlo, hudba, recitácia, spev, fotografia, výtvarníctvo, film (ARS klub), folklór; usporadúva autorské večery a pod. V rámci priorit r. 2003 sa POS zameralo na nové formy práce, napr. pri integrácii zdravotne postihnutých, pri zapájaní mladých ľudí, usmerňovaní rómskeho etnika (prvý festival rómskej kultúry, klub Láčo Čalado), riešení súčasných problémov rodiny – beseda o náhradných rodinných, atď.

**SÚŤAŽE A
PREHLIADKY :**

Na krajských prehliadkach (cez POS) mesto Žiar nad Hronom reprezentovali: Divadielko TAGAKO (1. miesto), divadelné združenie AKO HOSŤ (2. miesto), 3 ceny na výstave AMFO a DIAFOTO (Truska, Gontko, Pepich), 3 ceny v amatérskej filmovej tvorbe (Romerová, 2 x Ivaška).

Na celoslovenských podujatiach:

v literárnej tvorbe – Martin Baláž, Mirko Filus;

výtvarná tvorba – Albín Antal, Jozef Graus.

Mimoriadne úspešná bola t. r. celoslovenská súťaž TAK PÍŠEM JA, ktorej zakladateľom je žiarske POS. V r. 2003 malo 146 účastníkov.

MsKS už 4. rok organizuje tematickú literárnu súťaž, ktorá má veľmi užitočný cieľ – získať vzťah detí a dospelých voči nášmu mestu. T. r. mala názov NAŠE KORENE, účasť 92 autorov, obsahovo lepšia úroveň ako vlani.

**DIVADLO A
ZÁBAVNÉ
PREDSTAVENIA :**

- v DK 20. II. bol úspešný americký muzikál MNÍŠKY II. – MILIONÁRKY v preklade Ľ. Feldeka a réžii K. Spišiaka (obsadenie Magda Paveleková, Oľga Šalagová a i.)

- v POS 22. II. vystúpilo 5 súborov na regionálnej prehliadke netradičných foriem divadla

- v POS 29. III. divadelné zoskupenie AKO HOSŤ zo Žiaru hrá Maršakovu hru Mačkin dom

- v DK 27. III. pre ZŠ a MŠ Stražanovo bábkové divadlo uviedlo Aladinovu čarovnú lampu a 18.IX. Gašparko a drak, v máj tu bolo Divadlo Pimprlo zo Žiliny

- v DK 31.III. divadlo WEST kabaretnú hru S. Radiča CIRKUS HOMO SAPIENS. Účinkovali S. Dančiak, M. Zdeníkovič, hudba P. Hammel. Zľava 50 % bolo poskytnutá učiteľom k ich dňu.

- pre totálny nezáujem bol zrušený zábavný program Vila Rozborila

- v POS 14. IV. bola premiéra Divadelného súboru ATĎ pri ZUŠ pod názvom VTÁCI podľa námetu a réžie Natálie Novotnej a kolektívu. Išlo o pohybové etudy zo života vtákov. Predvedenie pohybu bolo vynikajúce, perfektná bola mimika, zaujímavé kostýmy. Účinkovali 14 absolventi literárno-dramatického odboru (13-18 roční). 22. IV. mali veľký úspech na prehliadkovom festivale v Nemecku (Grossenheim). Divadlo ATĎ má začiatky v 80-och rokoch 20. stor. pod vedením Ireny Novotnej, t. č. ho vedie jej dcéra Natália. Veľký úspech mala najmä adaptácia hry Kyrmezera O bohatom z r. 1992 nielen na Slovensku, ale i na

medzinárodnej prehliadke vo francúzskom Toulouse a na svetovom festivale v nemeckom Lingene.

- v DK 9. XI. Radošinci KRONIKA KOMIKA autora S. Štepku,

- v DK mal 14. X. veľký úspech tanečno-rytmický projekt Jána Ďurovčíka GASP (892 divákov)

- úspešný bol v DK 27.XI. (422 divákov) i hudobno-tanečný scénický program Sľuku SEN s tradičným folklórom,

- v DK bolo v decembri šláglom vystúpenie z dielne MsKS (réžia I. Baxová) ZIMNÁ ROZPRÁVKA. Odohralo ho 80 účinkujúcich až päťkrát (programy pre deti zápasia s často nekvalitnou komerčne školám ponúkanou „kultúrou“ rôznych agentúr a subjektov).

HUDBA :

Vážna hudba bola i t. r. po dramaturgickej úprave (dôraznejšie sa presadzujú domáce telesá) prezentovaná XIII. ročníkom žiarskej hudobnej jari. Otváral ju spevácky súbor Holúbky z Kríža v Kostole Sedembolestnej P. Márie s veľkou účasťou obecnstva (cca 300). Súbor má profesionálnu úroveň a je známym reprezentantom mesta. V druhom koncerte vystúpil rodák z Kremnice Juraj Benci v opernom recitáli. S koncertom ROCKOVEJ KRÍŽOVEJ CESTY v Kostole Sedembolestnej P. Márie hostoval súbor z Brezna. Žiaci ZUŠ svoj koncert venovali výročiam osobností mesta – M. Blahovi a J. Ďatľovi. V záverečnom koncerte vystúpila gitaristka Ria Ferčáková, slovenská šansonierka s prevahou vlastných skladieb.

V apríli a decembri sa uskutočnili dva benefičné koncerty.

K tradičným podujatiam patria výchovné koncerty pre deti a mládež, ktoré dopĺňajú učebné osnovy. Celkove ich bolo 8 s účasťou 2418 žiakov. Cenné sú tu príspevky žiarskej ZUŠ.

Viacero hudobných skupín populárnej hudby v regióne malo príležitosti vystupovať v rámci Žiarskeho dňa detí, Kultúrneho leta, Žiarskeho jarmoku a rôznych osláv a udalostí. Dychová hudba Žiaranka je už ich neodmysliteľnou súčasťou. V rámci Kultúrneho leta vystúpil i folklórny súbor z Turecka GEHEM. V koncertoch populárnej hudby získava prvenstvo džez. V divadelnej sále MsKS bola 22.II. – I. žiarska džezová noc a v novembri prebehol Jazzový festival JAZZ BEZ HRANÍC (Dodo Šošoka a i.). Alternatívna hudba dostala znovu príležitosť v máji na multimedialnom festivale GARDEN OF EDEN (3 pódia v MsKS, 31 účinkujúcich z 5 štátov Európy). Napriek perfektnej príprave mal iba skromnú návštevnosť.

Bohatú účasť mal koncert populárnej skupiny HORKÝŽE SLÍŽE 13.V.

V DK bol 23. X. koncert košickej hudobnej skupiny THE BACKWARDS – víťaz Svetového Beatfestu v New Yorku.

Obľúbeným druhom zábavy mladých ľudí sú diskotéky, dokonca sa usporiadalo 7 detských diskoték s účasťou 2030 detí.

VÝSTAVY :

- v januári pokračuje výstava výtvarných prác 124 detí zo ZUŠ (v MsKS)

- 6. II. bola vernisáž profesionálnych výtvarníčok Heleny Lichej a jej dcéry Barbory Kožíkovej PRINÁLEŽANIE. Moderne ponímané kompozície reagovali na súčasné témy.

- v DK 20. III. vystavoval Pavol Konečný FIAŠE TRPEZLIVOSTI. Nadväzuje na banskú tradíciu vkladania artefaktov do fliaš.
- v MsKS bola 26. III. vernisáž JARNÝ SALÓN v gescii POS. Vystavovalo 26 autorov z regiónu s 90 prácami – maľba, kresba, sochárstvo, úžitková tvorba. Ide o neprofesionálov, víťazné práce postúpili do krajského kola.
- cirkevná ZŠ sa pri svojom 10. výročí predstavila výtvarnými prácami v máji v MsKS
- akademická maliarka Anna Čemická z Bratislavy mala vernisáž 24. júna. Výber z jej tvorby mal kolekciu 44 diel s prevahou krajinomalieb s fantazijnými prvkami. Mali dobrú odozvu až do septembra
- archeologická expozícia v lete pripravila výstavu STREDOVEKÍ REMESELNÍCI
- POS pripravilo výstavu VEDECKÁ HRAČKA 2003 pre žiakov Žiaru a Kremnice. Mala bohatú návštevnosť, žiaci si hračky aj vyskúšali. Koncom školského roka POS pripravilo 8. ročník protidrogovej akcie PREČO SOM NA SVETE RÁD pre MŠ, ZŠ, SŠ s postupom na celoslovenskú súťaž, kde 2. miesto získal žiak ZŠ v Žiari nad Hronom.
- v MsKS 18. IX. vystavoval Pavel Sasín REFLEXIE. Ide o neprofesionálneho výtvarníka, 53-ročného, inklinuje k fantazijnej abstrakcii a mystickému realizmu.
- na základe mimoriadnej ponuky Slovenského národného múzea sa v dňoch 30. IX. – 6. X. v MsKS realizovala výstava VOSKOVĚ FIGURÍNY známych osobností (24) z múzea v Petrohrade. Mala 620 návštevníkov
- v DK Archeologická expozícia AÚ SAV v októbri a novembri pripravila výstavu SLOVANIA V ŽIARSKEJ KOTLINE (+ práce žiakov ZUŠ) a v decembri BETLEHEM – TRADIČNÝ SYMBOL VIANOC, ktorá bola umiestnená po čiastočnom demontovaní trvalej výstavy z tvorby Jula Považana
- ručné práce obyvateľov Domova dôchodcov a Jednoty dôchodcov Slovenska boli vystavené v MsKS v novembri

**VZDELÁVACIE
PODUJATIA :**

Ich organizátorom je POS, MsKS, H a P a iné organizácie. Iniciatívne POS pripravilo 5.IV. po dlhých rokoch všeobecného zanedbávania KURZ KRONIKÁROV pre 33 kronikárov z okresov B. Štiavnica, Žarnovica a Žiar nad Hronom. Viedla ho kronikárka Martina. V súčasnosti sa stav a úroveň písania kroník ocitla v kríze (najmä po smrti Dr. L. Jasenáka). Ako požiadavka doby je vydanie nového zákona o písaní kroník. V máji POS v rámci Medzinárodného roka postihnutých pripravilo výstavku a program MODROŽLTÁ VZDUCHOLOŤ.

**NOVÉ KNIHY
AUTOROV
ŽIARU NAD
HRONOM :**

Tvorbu poetky Márie Petrovej z Banskej Štiavnice POS predstavilo 28.IV. na AUTORSKOM VEČERE. Podobne 27. XI. novú knižku poézie Stanislava Buchtu zo Žiaru nad Hronom RUBÍN ROSY. 27. XI. knihu NEPOKOJNÁ CERUZKA POS uviedlo 25. septembra ako spoločné dielo detí (kresby) a dospelých (literárna tvorba). V decembri 2003 vyšla kniha Žiarčana Ing. Júliusa Homolu SLOVENSKO VO VÍCHRICI. Ide o knihu básní osobných zážitkov z obdobia protikomunistického odboja (1945-2000). Pre úplnosť – vtedy vyšla aj už spomínaná kniha Ing. R. Kafku MOSTY NA SEVER. Štyri nové knihy od autorov z mesta – to je úspech.

**ZÁUJMOVÁ
UMELECKÁ
ČINNOSŤ :**

V oblasti záujmovej umeleckej činnosti cítiť strácanie záujmu o jej vedenie.
V MsKS t. r. pracovali tieto súbory a krúžky :
STELLA – tanečno-športový klub, tradične výborne reprezentuje
ŽIARANKA – dychová hudba
HRON – folklórny súbor (spevácka zložka a cimbalová muzika)
HRONČEK – detský folklórny súbor
ABC – krúžok moderného tanca
STRAŠIAČIK – detský moderný tanec
BEAT BOYS – chlapčenský tanec
THE BONES – hipp – hoppový krúžok
CAPOEIRA – brazílske bojové umenie

V POS bývajú dobre pripravované podujatia na rozvoj tradičných remesiel (zvlášť paličkovej čipky), ľudovej kultúry, zvykov.

**KNIŽNICA
M. CHRÁSTKA :**

Je činná v troch oddeleniach: oddelenie pre deti a mládež, pre dospelých a čítareň. Spolu má 35 682 knižničných jednotiek a v čítárni je 31 periodík. V r. 2003 pribudlo 749 kníh kúpou a darovaním. Knihy sú spracované prevažne už automatizovane. Výpožičiek bolo 93 752, z toho prevažne krásna literatúra. Audiovizuálnych výpožičiek bolo 585. Knižnica poskytla 5095 odborných informácií. Počet registrovaných čitateľov je 3109. Spolu v roku knižnica mala 35 179 návštevníkov. Pre používateľov pripravila 88 vzdelávacích a kultúrno-spoločenských podujatí.

KINO HRON:

V r. 2003 premietlo 148 filmov (predstavení bolo 284) pre 12 000 návštevníkov. Najviac návštevníkov mal film Harry Potter (1479) a Pán prsteňov (520). Celkove klesá počet návštevníkov (v r. 1998 bolo 21 717, v r. 2000 – 16 375). Veľkou konkurenciou je televízia, video, DVD.

**ARCHEOLOGICKÁ
EXPOZÍCIA
AÚ SAV :**

Ak sa pri vzniku expozície v r. 2001 hovorilo o „ múzeu“, bolo to poznačené nadšením, že okresné mesto má konečne takýto stánok. Boli to naozaj skromné začiatky čohosi, čo ani v r. 2003 ešte nezodpovedá štandardným mestským múzeám. Etnografka Mgr. Zuzana Denková, ktorá pracuje na úseku troch zložiek tejto expozície (archeologická, etnografická a stála výstava Výber z tvorby Júliusa Považana), rozšírila jej obsah o tieto prechodné výstavy: Fľaše trpezlivosti, Stredovekí remeselníci, Slovania v Žiarskej kotline a Betlehem – tradičný symbol Vianoc. Výstavy napriek priestorovým problémom zvýšili záujem verejnosti, lebo oproti r. 2002 (1259 návštev) bolo r. 2003 viac návštevníkov o 80 % (2297), čo je výsledok spolupráce so školami. Pre budúcnosť vzťahu obyvateľov k svojmu mestu a hrdosť na jeho históriu je tiež cenné organizovanie seminárov pre učiteľov a žiakov, z ktorých boli vydané 2 zborníky (t. r. na tému osobností Š. Petruša, Š. Záhorského a J. Ďatľa, z r. 2002 na tému Š. Moyses a osobností pochovaných v krypte kostola), ale aj množstvo konzultácií so žiakmi ZŠ a SŠ aj vysokoškolákov, ktorí spracúvajú historické témy z regiónu, dokonca bolo založené Občianske združenie na záchranu hradu Šášov (študent R. Uhrovič). Pri vedení expozície je táto iniciatívna činnosť brzdená nedomyšleným riešením priestorov, obsahu, depozitu, ochrany zbierok, atď. – t. j. treba prekonať veľa problémov na to, aby sa z expozície mohlo raz stať múzeum, ktoré by bolo dôstojné dvadsaťtisícového mesta.

Pozn.

O kultúre v meste pozri vyhodnocovacie správy MsKS a POS v Sprievodnej dokumentácii ku kronike 2003.

XI.

DUCHOVNÝ ŽIVOT

Obroda duchovného života v meste, najmä na sídlisku (jeho novej časti) sa začala konsekráciou nového Kostola Sedembolestnej P. Márie v r. 2001. Kostol slúži nielen prevažne katolícky orientovanému obyvateľstvu, ale i kultúre mesta a okolia. Spolupráca s mestskou samosprávou je pravidelná a prirodzená. Príležitostne k Veľkej noci mali v mestskej televízií príhovory duchovní: - dekan rímsko-katolíckej farnosti v meste dp. ICLic. Ján Minárik, ale aj predstaviteľ evanjelickej cirkvi a. v. Mgr. Ján Ondrejčín, pri príležitosti Pamiatky zosnulých kaplán dp. Martin Felix, k Vianociam kaplán dp. Miroslav Sliačan. Na šírenie dobrého mena mesta má veľké zásluhy detský chrámový spevácky zbor HOLÚBKY Z KRÍŽA pod vedením p. Magdy Poloňovej, ktorý je známy účinkovaním na Slovensku (aj pri návšteve Sv. otca v B. Bystrici), v lete t. r. vystupoval na pozvanie vo viacerých nemeckých mestách. Existuje od r. 1990. Na farskom úrade okrem spomínaného dekana a kaplána naďalej pôsobí ekonóm dp. Ing. E. Frindt, posilou je kňaz dp. Š. Flimel, žijúci na dôchodku v meste. V priebehu roka v marci bol ukončený diakonát J. Mažáryho rozhodnutím biskupa. V júli a auguste tu pôsobil diakon Miroslav Svrček. Od 2. júla pribudol i nový kaplán dp. Miroslav Sliačan zo Zvolena.

Udalosti duchovného významu v časovom slede:

- 11. január – novoročný koncert mládežníckeho speváckeho zboru OMD GLORIAM pod vedením Mgr. Rastislava Pittnera v Kostole Sedembolestnej Panny Márie
- 14. január – v novom kostole sa už druhýkrát stretli veriaci katolíci i evanjelici dekanátu na spoločnej pobožnosti
- 8. február – hnutie Katolícka obnova v Duchu Svätom zo Zvolena pripravilo pre žiarsky región stretnutie v novom kostole (spevy, modlitby, prednáška, sv. omša, vystúpenie OMD GLORIAM)
- 22. marec – tiež v novom kostole vystúpenie zboru HOLÚBKY Z KRÍŽA otvorilo v meste XIII. ročník žiarskej hudobnej jari
- 25. marec – na sviatok Zvestovania Pána sa na cintoríne pri pamätníku nenarodených detí konala pobožnosť Krížovej cesty. P. Magda Poloňová svojou aktivitou v tomto čase sa pokúšala o oficiálne umožnenie organizovať pohreby nenarodených detí cez Biskupský úrad v B. Bystrici, poslancov NR SR za KDĽH i vedenie mesta, spoločnosti Technické služby Žiar nad Hronom, s. r. o. a NsP v Žiari. Jej iniciatíva bola zatiaľ zhodne hodnotená ako prvý krok, ale ešte nerealizovateľný.
- 5. apríl – v novom kostole bola inštalácia a posvätenie novej krížovej cesty z lípového dreva od autora Martina Barnáša z Kežmarku, ktorý zhotovil aj Pietu nad oltárom. Krížovú cestu vysvätil provinciál kapucínov (= reformované krídlo františkánov) páter Fidel a pri sv. omši vystúpil zbor JUBILATEO DEO z Brezna Mariána Milučkého s rockovou krížovou cestou. Zbor viedla Stanislava Kokavcová.
- 6. apríl – biskup Mons. R. Baláž v Kostole Sedembolestnej Panny Márie udeľuje akolytát MUDr. Štefanovi Paľúchovi (lekár v NsP) za veľkej účasti veriacich
- 14. jún – konala sa ďakovná svätá omša za úspešnú rekonštrukciu strechy v Kostole sv. Vavrinca v Horných Opatovciach, ktorú celebroidli dekan ICLic. Ján Minárik, dp. MUDr. Milan Žila z Vrútok a dp. Jozef Kuna z Hostoviec, s ktorým prišli

- i veriaci z jeho farnosti v krojovom oblečení i s dychovkou Žikavanka. Ako hostia prišli viceprimátor mesta Mgr. R. Zaťko a generálny riaditeľ ZSNP Ing. Jozef Pittner. Pri agapé pred kostolom vystúpila i spevácka skupina Sekera zo Žiaru. Rodáci z bývalej obce prišli i z Čiech, Bratislavy, Nitry a i. – cca 400 účastníkov.
12. september – žiarski veriaci (v štyroch autobusoch) boli účastníkmi sv. omše v Banskej Bystrici, ktorú celebraval sv. otec Ján Pavol II.
17. september – Mons. Štefan Sámel, jediný žijúci kňaz zo zaniknutej obce Horné Opatovce, bývajúcí v meste, sa dožil 90. narodením. Je známy svojou bohatou duchovnou činnosťou aj medzi mládežou a skautmi, nezlomilo ho ani väzenie, vyhrážky, týranie v minulom režime. Dlhší čas pôsobil na fare v Jastrabej. T. č. so značne podlomeným zdravím žije v opatere svojej sestry.
27. november – autorský večer dp. Stanislava Buchtu, rodáka z mesta, ktorý vydal básnickú zbierku Rubín rosy (pozri časť KULTÚRA)
29. november – koncert v novom kostole mal Chorus Cremniciensis (všetky koncerty bývajú v replnenom kostole)
- DECEMBER
3. december – od začiatku mesiaca bol v Kostole Sedembolestnej P. Márie inštalovaný nový orgán v hodnote 450 000,- Sk. Mesto prispelo 150 000,- Sk.
- na cirkevnej ZŠ Š. Moysesova zorganizovali diecéznu súťaž v recitácii pod názvom A SLOVO BOLO U BOHA. Súťažilo 78 účastníkov v piatich kategóriách. Podmienkou súťaže bol výber eticky resp. duchovne vhodnej poézie či prózy. 1. miesto získala aj žiačka školy Martina Pulišová zo IV. A.
20. december – benefičný koncert MELÓDIE z Považskej Bystrice tiež v novom kostole. Výťažok je venovaný pre OZ Mosty a nevidiacich.
23. december – na Námestí MS už tradične cirkevná ZŠ a Holúbky z Kríža pripravili Živý BETLEHEM
24. december – na Štedrý deň navštívili kapláni dp. Martin a Mirko so sestrou Františkou takmer 100 núdzných rodín v meste a odovzdali im vianočné darčeky, ktoré boli v podobe sladkostí a hračiek vyzbierané v oboch kostoloch od veriacich. Bol to často jediný darček na Vianoce v chudobných rodinách. Tak bola splnená charitatívna myšlienka p. dekana ICLic. J. Minárika, ktorý získal potrebné adresy od riaditeľov škôl. Môže to byť začiatok novej tradície, keďže rastie počet sociálne slabých rodín.
25. december – deti a mládež eRka tradične koledovali v rodinách a na druhý deň v nemocnici. Zbierka je venovaná na stavbu nemocnice v Sudáne. Žiaci cirkevnej ZŠ v novom kostole účinkovali v Jasličkovej pobožnosti.
27. decembra – v novom kostole pri sv. omši účinkoval spevácky zbor p. Imriša z Lutily.

V kalendárnom roku 2003 rímsko-katolícky farský úrad registruje:
počet krstov - 113 (deti, ale i dospelí) z toho 52 dievčatá, 61 chlapci
počet sobášov – 46 párov
počet sobášov – 82 – z toho 33 žien, 49 mužov

XII.

ZDRAVOTNÍCTVO

NEMOCNICA S POLIKLINIKOU V R. 2003 :

T. r. žiarska nemocnica oslavuje 40. výročie svojej existencie. Od 1.1.2003 prešli kompetencie zo štátnej správy na VÚC – Banskobystrický samosprávny kraj. Žiarska NsP je začiatkom roka v zložitej situácii. Správna rada bola nútená urobiť reštrikčné opatrenia vrátane riešenia prezamestnanosti.

V máji sa výberové konanie na miesto riaditeľa ukončilo menovaním MUDr. Pavla Učníka za riaditeľa NsP. Jej riadením bol poverený už v r. 2002 pri kolapsovom stave NsP. Aj jeho úsilím sa stav normalizuje, hoci je NsP stále v deficite (pozri Krátku správu o činnosti a hospodárení NsP v Sprievodnej dokumentácii NsP za r. 2003). NsP v Žiari nad Hronom v r. 2003 spravuje dve detašované pracoviská a tri ambulancie aj v Kremnici. Celková štatistika oddelení v r. 2003:

oddelenie	počet postelí	využitelnosť v %
INTERNÉ	60	78,27
PLÚCNE	20	42,52
NEUROLOGICKÉ	20	78,77
DETSKÉ	30	41,18
ŽENSKÉ	40	49,99
NOVORODENECKÉ	7	77,18
CHIRURGICKÉ	45	69,31
OAIM- odd. anestézie a intenzívnej medicíny	25	54,58
ODCH – odd. pre dlhodobu chorých	25	74,71
DOLIEČOVACIE	25	33,17
SPOLU	277	62,08 %

V priebehu roka bola ukončená prevádzka spaľovne biologického odpadu, optimalizujú sa služby, preskupujú priestorové dizajny, modernizuje sa technológia. transfúzna stanica prekonala problémy a už pracuje aj pre iné nemocnice. V bloku A boli urobené stavebné úpravy, čím sa získali priestory pre ďalšie ambulancie a bola sem presťahovaná lekáreň a riaditeľstvo. Na bloku B finišujú oplášťovacie práce. V meste pribudla jedna lekáreň na Ul. Jánskeho. Budova starej polikliniky sa pripravuje na predaj cez VÚC.

Z HISTÓRIE NsP :

40 rokov úspešnej existencie NsP v meste si zaslúži pohľad do jej histórie podľa spracovania súčasného riaditeľa (podrobne pozri v Sprievodnej dokumentácii ku Kronike 2003):

S výstavbou ZSNP sa zvyšovali nároky na zdravotné služby. Už v r. 1956 začala príprava na stavbu novej NsP. Nevýhodou vtedy bolo to, že mesto ešte nebolo okresným, a tak pôvodný dobrý zámer postaviť 450 posteľovú NsP nevyšiel pre snahu vtedajších funkcionárov okresu zachovať nemocnicu v Kremnici, ktorá mala byť zrušená pre nevyhovujúce podmienky. A tak pre Žiar bola schválená výstavba menšej 225 posteľovej NsP, čím sa problém nedostatku priestorov rieši vlastne až do súčasnosti. Základný kameň bol položený v septembri 1958 a do činnosti bola uvedená v r. 1963 už ako okresná NsP. Mala 4 základné posteľové

oddelenia: interné, detské, gynekologicko-pôrodnice (v jeho rámci aj novorodenecké) a chirurgické. Ďalšie zložky boli: oddelenie klinickej biochémie, rádiodiagnostické oddelenie, fyziatrisko-rehabilitačné, patologicko-anatomické oddelenie a poliklinika. V r. 1968 bolo zriadené anestezió-resuscitačné oddelenie (ARO) s primárkou MUDr. Skladanou Zlaticou a v r. 1971 aj odd. klinickej mikrobiológie (v rámci hygieny). Na internom oddelení najdlhšie obdobie (1969 – 1991) bol primárom MUDr. Kollár. Činnosť tohto úseku je zameraná hlavne na riešenie kardiologických a gastroenterologických chorôb. V súčasnosti sú tu schopní poskytnúť prakticky 100 % neinvazívnu diagnostiku kardiovaskulárnych ochorení. Na gynekologicko-pôrodnickom oddelení primár MUDr. Ján Straka zaviedol priekopnícke druhy operácií, zaviedol cytologické vyšetrenia. Neskôr primár MUDr. Vančo rozvinul operačnú laparoskopiu a bezbolestné pôrody. Toto pracovisko sa zaradilo medzi popredné na Slovensku, každoročne sa v Žiari nad Hronom organizujú Dni primára MUDr. J. Straku s medzinárodnou účasťou (agilnou organizátorkou je MUR. V. Voldánová). Na detskom oddelení nechal svoju osobnostnú pečať primár MUDr. Jozef Řídký, ktorý je aj autorom odborných publikácií. Uznávaným oddelením od svojho vzniku je chirurgické oddelenie. Kvalitnú všeobecnú chirurgiu tu 13 rokov robil MUDr. Arnošt Bodor. Jeho odchovanec MUDr. Ráchela zaviedol prvé laparoskopické operácie v r. 1995. V súčasnosti (primár MUDr. Brestovanský) pokračuje v zavádzaní minimálne invazívnych liečebných postupov. V marci 1998 bolo zriadené i neurologické, ortopedické a kožné oddelenie, 1996 patologické oddelenie, transfúzna stanica a ďalšie liečebné a vyšetrovacie zložky. Detašovaným pracoviskom bolo pľúčne oddelenie v Kremnici. V r. 1998 bolo z Kremnice delimitované oddelenie pre dlhodobu chorých. V rámci štrukturálnych zmien v r. 2003 došlo k delimitácii posteľového fondu z NsP Kremnica do NsP Žiar nad Hronom, čím sa počet postelí v NsP zvýšil na 277.

Po r. 1989 v rámci transformácie a programu vlády prešli NsP zložitými procesmi zmien. Došlo k odštátneiu lekární (1994-5), privatizácia ambulatnej zložky pokračuje až do súčasnosti, proces privatizácie sa završuje. V r. 1995 sa s NsP zlúčil aj ZÚNZ pri ZSNP. Zmeny organizačnej štruktúry NsP v prevažnej miere mali priaznivý dopad na poskytovanie zdravotnej starostlivosti.

NsP je t. č. príspevková organizácia s vlastnou právnou subjektivitou. Zabezpečuje zdravotnú starostlivosť nielen pre 48 153 obyvateľov okresu, ale aj pre spádové okresy Žarnovica a B. Štiavica t. j. cca pre 100 000 obyvateľov. Hlavným zdrojom príjmov sú tržby za poskytnutú zdravotnú starostlivosť. Zmluvný vzťah má s piatimi zdravotnými poisťovňami. Príjmy NsP z poisťovní a tržieb nekryjú náklady organizácie. NsP od svojich začiatkov trpela mnohými nedoriešenými stavebnými a prevádzkovými zmenami, ktoré sa riešili za chodu nemocnice (najväčší problém bol nedostatok priestorov, riešilo sa to aj mimo areál NsP). Až v roku 2002 (od r. 1990) sa sprevádzkoval blok A NsP. V nedohľadne je ešte blok B kvôli nedostatku financií.

Garantom kvalitnej zdravotnej starostlivosti je predovšetkým kvalifikovaný personál – lekári a zdravotné sestry. Nemocnica už v minulosti získala vysokú odbornú úroveň a dobré meno (zvlášť cenní boli primári MUDr. Straka, MUDr. Bodor, MUDr. Řídký, ktorým bola úroveň oddelení cieľom, ba aj ich osudom). V posledných troch rokoch sa dokonca zavádza tradícia Žiarskeho sesterského dňa na zvyšovanie kvalifikácie sestier v rozsahu už takmer celoslovenskom. I v súčasných premenách a neľahkých časoch pracovníci NsP rozvíjajú dielo svojich predchodcov a pokračujú v ňom.

Prehľad riaditeľov NsP:

1963 – 1964 MUDr. Ivan Obuch
1964 – 1973 MUDr. Kamil Snopko
1973 – 1990 MUDr. Karol Martinček
1990 – 1994 MUDr. Jaroslav Žemla
1994 – 1998 MUDr. Pavol Učník, PhD., MPH
1998 – 1999 Ing. Ľudovít Starovič, CSc.
1999 – 1999 MUDr. Milan Detko
1999 – 2002 MUDr. Igor Dudinský
2002 - MUDr. Pavol Učník, PhD., MPH

V r. 1989 mala NsP 668 zamestnancov (z toho 98 lekárov). V r. 2003 mala NsP 448 zamestnancov (z toho 48 lekárov, 162 zdravotných sestier, 21 pôrodných asistentiek, 24 laborantov, 66 asistentov, THP 28, prevádzkových zamestnancov 92).

ZMENY : Za zdravotné služby sa od 1. júna zaviedli poplatky: 20,- Sk za návštevu lekára, 20,- Sk za každý recept a 50,- Sk za jeden deň v nemocnici. Od poplatku sú oslobodení darcovia krvi, sociálne nedostatoční, deti do 6 r., dispenzarovaní pacienti a preventívne prehliadky.

ZSNP: Zdravotné služby v ZSNP existujú 7 rokov zlúčené s NsP. Majú liečebnú a preventívnu starostlivosť. Za 1 rok urobili asi 3000 vyšetrení v rámci onkologického preventívneho programu, ktoré zachránili niekoľko životov. Najhoršie sú na tom ženy, každá štvrtá má zreteľný nález.

ŠZÚ: Štátny zdravotný ústav – bežne známy ako „hygiena“ sa presťahoval z Ul. Novomeského na Ul. Cyrila a Metoda. Dňa 22.III. skúmal bezplatne vzorky vôd v regióne.

DNI PRIMÁRA STRAKU : Celoslovenská vedecká konferencia s medzinárodnou účasťou pod názvom DNI PRIMÁRA STRAKU sa konala už ako XII. ročník v dňoch 20. – 21. marca pri výročí 90. nedožitých narodením primára Straku, ktorý od r. 1963 viedol gynekologicko-pôrodnické oddelenie NsP v Žiari. Mal vynikajúce výsledky a široké pole pôsobnosti. Už v 70. rokoch 20. storočia jeho oddelenie malo najnižšiu úmrtnosť novorodencov na Slovensku. Príkladné boli i jeho ľudské kvality v súkromí i v práci. T. r. téma bola tiež z gynekologickej oblasti – zdravá generácia, jej reprodukcia.

DEŇ NARCISOV: Asi 50 študentov Gymnázia 4. ročníka pripínalo symbol narcisu za finančnú pomoc v zbierke v rámci boja proti rakovine. T. r. vyzbierali asi 70 500,- Sk (o 20 000,- Sk viac ako vlani).

SESTERSKÝ DEŇ : V septembri sa konal III. ročník Žiarskeho sesterského dňa pri 40. výročí NsP. Mal celoslovenskú účasť a jeho úroveň stúpa.

ZDRAVÝ ÚSMEV : Projekt ZDRAVÝ ÚSMEV, ktorý sa venuje prevencii chorôb chrupu, sa vďaka dobrovoľnej práci MUDr. Kukulíkovej začal uplatňovať najprv na ZŠ na Ul. Štefánika a v r. 2003 už aj na siedmich MŠ, kde sú rozprávkami a praktickými cvičeniami deti motivované ku ochrane chrupu pravidelným umývaním zubov.

**SLOVENSKÍ
HYGIENICI
V ŽIARI :** V hoteli Luna 18. – 19. novembra bola celoslovenská porada vedúcich odborov oddelení hygieny životného prostredia v ŠZÚ. Hlavným bodom programu bol problém vody - monitoring kvality pitnej vody, oblasti kúpania a i. Primátor mesta I. Černaj tu oboznámil účastníkov s históriou a smermi rozvoja mesta. Riaditeľ spoločnosti Slovalco, a.s. M. Veselý hovoril o príspevku závodu na skvalitňovanie životného prostredia.

**NEBEZPEČIE
ZÁVISLOSTI :** Centrom prevencie drogových závislostí v B. Bystrici sleduje i problémy nášho mesta. Závislosť na drogách, ale aj na alkohole, cigaretách a od detského veku na sladkostiach ohrozuje čoraz viac najmä mladých. Len centrum eviduje 37 mužov a 5 žien závislých na drogách v našom meste.

DELIMITÁCIA : V rámci delimitácie zo štátnej správy na samosprávy prešla na mesto povinnosť schvaľovať ordinačné hodiny v neštátnych zdravotníckych zariadeniach. Tým sa 53 ordinácií – v r. 2003 to boli: praktickí lekári – 28, odborní lekári – 20, stomatológovia – 8, iní – 6, súkromní zubní technici – 5.

ČERVENÝ KRÍŽ : Na návrh Slovenského Červeného kríža boli v obradnej sieni MsKS prijatí a ocenení primátorom mesta bezpríspevkoví darcovia krvi zo žiarskeho regiónu nasledovne:

vyznamenanie bronzovou medailou	- 53 (za 10 odberov)
vyznamenanie striebornou medailou	- 64 (za 20 odberov)
vyznamenanie zlatou medailou	- 13 (za 30 – 40 odberov)
vyznamenanie diamantovou medailou	- 2 (za 60 u žien, 80 u mužov)

Diamantovú dostali Vladimír Neudeker a Vojtech Tonhauzer.

**ODIŠLA
MUDr. FEDORKOVÁ :** Dňa 17. októbra nečakane pri ošetrovaní umrela MUDr. Helena Fedorková vo veku 58 rokov. Bola veľmi obľúbenou a dlhodobo známou praktickou lekárkou v Žiari.

XIII.

ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

Analýze životného prostredia sa venujú kroniky od r. 2001 a 2002. Kvalita ovzdušia i v I. polroku 2003 bola označená ako „slabé znečistenie“. V súvislosti s dlhodobou vykazovanou nízkou koncentráciou znečisťujúcich látok v ovzduší ukončil Slovenský hydrometeorologický ústav – pracovisko B. Bystrica monitoring ovzdušia v žiarskej oblasti. Pri ZSNP, a.s. je naďalej činný odbor ochrany životného prostredia s 12 pracovníkmi, ktorí o. i. meria 2 emisie firiem v areáli ZSNP.

ZELENÉ MESTO: V jarňých a čiastočne i v letňých mesiacoch pokračovala výsadba stromov a kríkov v lokalitách mesta Etapa, Pod vršky a Ul. Hviezdoslavova, ktorú robí od jesene 2002 spoločnosť Slovalco, a. s. v spolupráci s mestom. V máji účinne iniciatívne prispeli brigádnicky obyvatelia Ul. Svitavskej. Bolo aj veľmi potrebné, aby pomocou prispeli obyvatelia mesta, keďže výsadbu veľmi poškodili nezvyčajné horúčavy a sucho v tomto roku. Mestom zabezpečené polievanie nestačilo uchovať celú výsadbu, ktorú, žiaľ, poškodzovali aj nezodpovední obyvatelia, vandali, deti, aj „psičkari“.

STARÉ DREVINY : Mesto má od svojho rozšírenia po premenovaní už takmer 50 rokov. V súčasnosti je už jeho pôvodná výsadba zelene zastaraná a robí problémy. Často sa stáva zdrojom nečistoty, ba i nemravnosti, ako napr. argumentovali obyvatelia „účka“ na Ul. Š. Moysesa, keď od mesta požadovali výrub starých stromov a kríkov. Postupne sa zeleň teda musí revitalizovať. Menej odolná zeleň (stará) bola značne poškodená a vyradená i počas t. r. neobvyklej veternej smršte. Viac v časti Zmena tváre mesta (park ...).

ČISTOTA V MESTE : Po zime v meste je vždy zreteľne odkrytý neporiadok okolo bytov a na verejných priestranstvách, čo je prejavom nekultúrnosti obyvateľov. Akoby sa stav neustále zhoršoval. Znečisteniu prispievajú značne i „psičkari“, ktorí napriek MsZ prijatému VZN o psoch, neodstraňujú dôsledne psie exkrementy. V dňoch 22. – 26. IV. vyhlásil primátor mesta Dni jarnej čistoty. O čistotu v meste sa stará predovšetkým spoločnosť Technické služby Žiar nad Hronom, s.r.o., ktorá robí, čo môže, ale má problémy so zastaranou technikou. T. r. sa im podarilo zakúpiť dva nové stroje – moderné čistiace auto a auto na odvoz veľkokapacitných kontajnerov. Okrem strojového čistenia sa mesto dočisťuje ručne, pričom sú zamestnaní pracovníci verejnoprospešných prác alebo osoby pre obecné práce z radov nezamestnaných. Denne takto pracujú v počte 6 – 8. Čistenie mesta napr. z a5 mesiacov t. r. stálo takmer jeden milión korún; len vyprázdňovanie smetných košov stálo 243 000,- Sk.

VODA V STUDNIACH : 24. marca pracovníci ŠZÚ bezplatne vyšetrili 165 vzoriek vody zo spádového územia. Normám nevyhovovalo až 120 vzoriek (72,4 %), viac o 5 % ako vlani. Voda v studniach býva najčastejšie kontaminovaná mikrobiologickým znečistením, pretože sa bežne nedezinfikuje.

ZSNP, a. s.
POKRAČUJE V
LIKVIDÁCIÍ ŠKOD :

Od r. 1996 sa vyrába hliník len modernou technológiou, ktorá zodpovedá aj najprísnejším európskym kritériám. ZSNP, a.s. zároveň spláca svoj historický ekologický dlh. Ekologický program sa začal uskutočňovať v r. 1994. Dosiaľ stál asi po miliardy korún. Ekologickou výrobou sa radikálne znížilo množstvo škodlivín („slabé znečistenie“ t. č.) V súčasnosti ZSNP, a.s. najviac pozornosti venuje likvidácii alkalických vôd na kalovom poli a jeho biologickej rekultivácii. Pozostatok výroby oxidu hlinitého – kalové pole je obkolesené nepriepustnou nornou stenou, ktorá zabráňuje úniku škodlivín do spodných vôd. Ale dôsledkom dažďa sa na jeho povrchu zhromažďuje voda, ktorá sa stáva alkalickou. V súčasnosti sú v programe dve fázy riešenia: a) odstrániť vysoké PH, b) zostávajúcu vodu možno čiastočne vpustiť ako prečistenú do Hrona a čiastočne ju ďalej spracúvať. Cieľom je dosiahnuť vyrovnaný vodný režim, následne kalové pole ozeleniť, a tak odstrániť jeho cudzorodý charakter.

ZDRAVIE :

Rizikové faktory, ktoré ovplyvňujú zdravie človeka, boli problémom najmä v minulosti, ale i dnes sa zaznamenávajú ochorenia, ktorých pôvod siaha do obdobia pred 10 – 20 rokov. Napr. tak sa prejavujú účinky azbestu, ktorý sa dnes už nepoužíva. V minulosti bolo registrovaných 8 chorôb z povolania = tzv. historických je 6. V súčasnosti sa ako najzávažnejšie riziko vzniku chorôb z povolania javia vibrácie a stres, čo má vplyv na poruchy srdcového systému a krvného tlaku (to sú 2 novšie choroby). V Zdravotníckych službách závodu sa každoročne robia kontroly a prevencia – prehliadky na včasné zachytávanie možného poškodenia zdravia a kardiovaskulárnych chorôb.

ODPADOVÉ
HOSPODÁRSTVO :

Mesto má podľa štátneho programu rozpracovaný Program odpadového hospodárstva do r. 2005 (od r. 2002). Separovaný zber v meste sa postupne zavádza od r. 1996, kedy sa začalo aj s realizáciou separačnej linky na dotriedňovanie druhotných surovín na skládke TKO v Horných Opatovciach. K nej bola vybudovaná i komunikácia. Koncom r. 2002 boli rozmiestnené separačné nádoby v celom meste a v r. 2003 sa podľa potreby dopĺňajú. Na IBV boli rodinám poskytnuté plastové vrecia. Odpad sa odváža podľa harmonogramu TS. Každý občan za odvoz odpadu platí 400,- Sk ročne. Prvé skúsenosti potvrdzujú, že i napriek dobrým podmienkam zo strany mesta – separácia sa rozbieha pomaly, keďže obyvatelia si ešte nezvykli odpady triediť s dostatočným úsilím a správne.

XIV.

ŠPORT

KRÍZA ŠPORTU : Od r. 1995 väčšinu športových aktivít a klubov združovala spoločnosť Športový klub ZSNP, s.r.o. V tomto roku sa jeho situáciu ocitla v kríze nakopím 25 miliónového dlhu voči poisťovni, daňovému úradu a i. subjektom. Kolaps spôsobilo príliš rozsiahle hospodárenie počas dlhých rokov, kedy bol ŠK navyknutý, že nezrovnalosti vo financiách vyriešila pomoc ZSNP, a.s. a Slovalco, a. s. Veľkorysosť v podpore športu sa končí tohoročnou privatizáciou a reštrukturalizáciou ZSNP, a.s.

**HISTORICKÁ
ZMENA
- VZNIK
MŠK :**

ŠK ZSNP, s.r.o. ukončil svoju činnosť 30. júna 2003. Od 1. júla sa jeho nástupcom stal Mestský športový klub Žiar nad Hronom, s.r.o., schválený poslancami MsZ. Nová spoločnosť s ručením obmedzeným vznikla v záujme záchrany športu v meste. Má 3-členný aparát, jej konateľom je Ing. Roman Bielik, bývalý basketbalista. 85 % podiel v MŠK má spol. Technické služby Žiar nad Hronom, s.r.o. a mesto Žiar nad Hronom má 15 % podiel. MŠK hospodáril racionálne a úsporne, a tak do r. 2004 zostáva ešte 1,5 milióna v rozpočte. Po rokovaní i teraz zostávajú Slovalco a. s. a ZSNP, a. s. hlavnými sponzormi športu. V r. 2003 MŠK už sústredil 15 športových klubov. Ako nový sa zapísal ŠK detí so zdravotným postihnutím.

**NAJÚSPEŠNEJŠÍ
U PRIMÁTORA :**

Primátor Ivan Černaj prijal v obradnej sieni MsKS najúspešnejších športovcov za r. 2003 dňa 21.I.2004. Ocenil obetavosť a nadšenie funkcionárov, trénerov, ale aj rodičov a pedagógov ako aj významnú pomoc ZSNP, a.s. a Slovalco, a.s. Do Pamätnej knihy sa zapísalo 35 jednotlivcov (z toho 24 žiakov, 4 dorastenci a 7 dospelých) a 12 kolektívov. T. r. sa stali majstrami Slovenska:

Jana Krajčíková (vzduchová puška), Pavel Okuliar (vzduchová puška), MUDr. Marianna Grúberová (vzduchová pištoľ), za Klub vodáctva a raftingu získali titul majstrov SR: Petra Bohuslavská, Soňa Bohuslavská, Viera Lukáčová, Mária Drblíková, Monika Najšelová, Peter Tóth, Peter Drblík, Ivan Šimič. Ako najlepší hráči družstva starších mini basketbalistov, ktoré vyhralo titul majstra SR a medzinárodný basketbalový turnaj Badem, sa zapísali: Richard Grznár, Tomáš Nemčok a Andrej Gašparík. Reprezentantkou Slovenska vo futbale žien, ktorá pomohla obhájiť titul majsteriek SR pre žiarske futbalové družstvo, je Marcela Lukáčová.

Dňa 2. mája primátor prijal 16 činovníkov volejbalu pri príležitosti 50. výročia vzniku organizovaného volejbalu v meste za účasti prezidenta Slovenskej federácie volejbalu Ivana Majerčíka.

Dňa 3. júna prijal primátor mesta družstvá starších a mladších minibasketbalistov pri príležitosti získania I. a II. miesta na majstrovstvách Slovenska v Handlovej a Spišskej Novej Vsi.

FUTBAL :

Zostáva najsledovanejším športom v meste, hoci prekonal krízu v dôsledku zániku ŠK ZSNP, s.r.o. Priaznivci futbalu rozhorčene reagovali na rozhodnutie MŠK, že futbalový klub nemôže hrať v II. lige, aj keď do nej postúpil výsledkami zápasov (tretíkrát v priebehu 5 rokov). MŠK tak rozhodol nerád až po

zodpovednom posúdení finančných možností. Tréner Ilko odišiel do Prievidze verný zásade, že odíde pri postupe mužstva, novým trénerom sa stal bývalý reprezentant ČSFR František Karko. V jesennom kole III. ligy mužov skončil FK MŠK Žiar nad Hronom na 5. mieste. Klub opustilo 5 hráčov a omladený klub si dáva ambiciózný cieľ získať postup do II. ligy. Manažér klubu Daniel Greguš, rodák zo Sv. Kríža, späť s futbalom od ranej mladosti sa t. r. dožil 55 rokov.

V I. lige futbalu žien v júni obhájili titul majsteriek SR naše žiarske futbalistky. Obhájiť titul majú šancu po zápasoch v jeseni aj na budúci rok. V predkole Európskej ligy futbalu žien obsadili 2. miesto za Rakúskom, stratili nádej dostať sa do hlavnej súťaže EL. Vedúcim družstva je Ing. Dušan Bosák. Z 30 gólov 8 dala Dugovičová, 7 Lukáčsová, 6 Hanzelová.

Mládežnícky futbal má tiež bohatú tradíciu: v r. 1960 v celoštátnej súťaži starší žiaci získali 4. miesto. Úspešní boli žiaci aj v Nórsku r. 1991. V dorasteneckej lige hrali 10 rokov – 2. miesto v r. 1975-6 (tréner Juraj Maxián). Z nich posilnili Švehlík, Takáč, Nemeč aj prvoligové celky na Slovensku. T. č. sa v slovenskej reprezentácii do 16 rokov objavil Ján Žiak, úspešný je aj O. číž.

Dňa 2. októbra delegácia MŠK navštívila prezidenta Slovenského futbalového združenia doc. Františka Laurinca v Bratislave. Rokovanie bolo nádejné, keďže dostali prísľub 4 miliónov na dokončenie umelého trávnik v Žiari nad Hronom.

HOKEJ :

Hokej získal na popularite. Na zápase s Piešťanmi bolo skvelé asi 1500-členné obecnstvo. Veľkou výhodou pre mesto je umelá ľadová plocha, ktorá bola v r. 2002 – 3 zastrešená. Bez strechy existuje už od r. 1971, kedy bola otvorená vystúpením krasokorčuliarov Ondreja Nepelu a Anny Maškovej. Kolaudácia strechy v r. 2003 sa stále predlžovala (pre rekonštrukciu v ZSNP – zánik závodu STO, ktorý stavbu realizoval) a hokejová sezóna bola ohrozená. Aktivitou vedenia mesta a MŠK sa začiatkom novembra stavba skolaudovala. Dňa 13. marca sa tu odohralo exhibičné stretnutie medzi družstvami ŠK ZSNP, s.r.o. (tréneri, funkcionári, priaznivci) s predstaviteľmi slovenského hokeja a novinármi (aj traja držiteľia zlatých medailí). Skončilo prehrou Žiaru 7 : 12. Takéto podujatie pomôže mesto zviditeľniť najmä, ak sa uchádza o podporu Slovenského zväzu ľadového hokeja na získanie financií na opláštenie štadióna. Na ZŠ sa t. r. otvárajú školské športové strediská hokeja. Dorastenci hrajú už v I. lige, hoci zatiaľ na konci tabuľky. Družstvo seniorov obsadilo na jar 2003 2. miesto v tabuľke II. ligy v skupine západ. Stúpa návštevnosť na zápasoch. Prezidentom HK je Ing. Ján Vít'azka, manažér mládeže Ing. Peter Uhrovič. 1. III. bol tradičný karneval na ľade so 60 maskami.

VOLEJBAL :

Udrzuje si popredné miesto v športoch mesta ako ženský šport. Končené umiestnenie žien v extralige t. r. bolo 5. miesto (po prehre s FORPLASTOM Bratislava, do 14. III. boli na 3. mieste). Staršie juniorky v januári 2003 na medzinárodnom turnaji 14 družstiev boli na 1. mieste. Finálový turnaj o majstra SR vo volejbale junioriek 25. – 27. apríla sa konal v Žiari nad Hronom pod záštitou primátora I. Černaja. Naše juniorky tu vybojovali pekné 3. miesto (tréneri Bieliková, Dobrovič, najlepšia hráčka Eva Haringová). V novom ročníku ženy extraligistky v novembri boli na 4. mieste tabuľky, ale už bez trénera Teveca, ktorý odišiel trénovať FORPLAST. V I. volejbalovej lige juniorky v novom ročníku sú už ako MŠK na 2. mieste tabuľky.

Aj mikroregión Žiarske Podhorie sa stretol vo volejbalovom turnaji. Mesto Žiar nad Hronom z 5 družstiev vybojovalo 3. miesto (jediným mužom v ženskom tíme bol viceprimátor Roman Zat'ko).

50 ROKOV VOLEJBALU :

Dňa 2. mája sa ku 50. výročiu organizovaného volejbalu v meste konalo exhibičné stretnutie bývalých hráčov a funkcionárov volejbalu a v obradnej sieni boli primátorom mesta prijatí a ocenení hráči, tréneri, funkcionári VK. Ako hostia boli zástupcovia Slovenskej federácie volejbalu, členovia výkonnej rady volejbalu, aktívne hráčky, médiá. Do Pamätnej knihy boli zapísaní:

Ing. Karol Krist, Mgr. Dimitrij Utešený, Emil Turaz, Ivan Brocko, MUDr. Karol Martinček, Jozef Briatka, Pavel Kösegi, Július Csitari, Mgr. Jaroslav Hlaváč, Dušan Lajčiak, Ľudevít Franko, Ondrej Čurný, Milan Kaštier, Ivan Majerčák – prezident SFV, Štefan Bukviar – predseda KV SFV, Ing. Ivan Tóth – prezident VK = za dlhoročnú aktivitu vo volejbale v prospech VK v Žiari nad Hronom, za propagáciu volejbalu v regióne, za výchovu mladých hráčov a hráčok, za nezištnú pomoc v činnosti VK.

Z histórie volejbalu:

Vo Svätom Kríži nad Hronom sa datuje začiatok volejbalu v 30. rokoch 20. storočia. Od r. 1956 TJ Baník registruje družstvá žien a dorasteniek. Systematickú prácu začali Jarmila Ondrejková a Július Csitari so žiackymi kategóriami. Tréner Dimitrij Utešený priviedol staršie žiačky a dorastanky na majstrovstvá Slovenska. Dvakrát sa prebojovali na majstrovstvá ČSSR (najprv ako st. žiačky, potom ako st. dorastanky). Výsledky ženskej časti dosahovali viac úspechov ako muži. Mužský volejbal sa zrušil. V r. 1988 družstvo žien postúpilo do I. SNL, kde sa udržalo 9 rokov. V r. 2001 ženy v extralige získali bronz, st. žiačky sa stali majsterky SR. V r. 2002 ml. dorastanky boli zlaté, staršie strieborné. K 50. výročiu vyšla knižná publikácia Kronika volejbalu v regióne Žiar nad Hronom.

ATLETIKA :

Za svetovú atlétku možno označiť 22-ročnú Luciu Ivanovú zo Žiaru nad Hronom. V behu na 200 m vytvorila nový slovenský rekord. Na svetových halových majstrovstvách v Anglicku t. r. obsadila 13. miesto (len o 1/100 sek. mala horší čas od 10. miesta, čo ju delilo od postupu do finále). 21. marca ju prijal primátor mesta I. Černaj a poďakoval jej za vzornú reprezentáciu mesta. T. č. študuje na FTVŠ v Bratislave. Zásluhu na jej raste má tréner Ondrej Molnár.

Na majstrovstvách Európy v zimnom triatlone (beh atletický i na lyžiach, jazda na horskom bicykli) na Donovaloch v kategórii veteránov obsadil 4. miesto Milan Líbo, pracovník závodu Energetika.

Z tradičných bežeckých masových pretekov i v r. 2003 sa realizovali:

- 4. apríla Beh oslobodenia mesta jubilejný XV. ročník na futbalovom štadióne pre žiakov, dorast a dospelých. Len žiakov a dorastencov bolo účastných 258 pretekárov (zo Žiaru, B. Bystrice, Zvolen, Kremnice, Župkova, Starej Kremničky). Rekordný počet 54 z celého Slovenska bolo dospelých. Víťaz Ján Križák zo Skalice, najstarší bol 78-ročný Tibor Vaňo z Topoľčian.

- 14. júna Žiarsky polmaratón (21 100 m) mal 53 pretekárov v 7 kategóriách. Beh bol sťažený pre horúčavu 35 °C. V hlavnej kategórii mužov bol víťazom Róbert Rolko zo Žiliny.

- 29. augusta pri 59. výročí SNP Beh do vrchu (Šibeničného). Mal 44 účastníkov.

- 30. decembra XII. ročník Silvestrovského behu za účasti 55 dospelých a 37 mladých bežcov. V hlavnej kategórii víťaz Ján Križák zo Skalice.

STRELCI : O Žiari možno povedať, že má 15 výborných športových strelcov. Okrem už uvedených 3 majstrov SR t. r. treba spomenúť Ivana Gašpara, Ivana Bubláka, Jozefa Gocníka, Henrietu Kösegiovú, Beátu Strojníkovú, ktorí získavajú popredné miesta v súťažiach.

Školské športové stredisko športovej streľby zo vzduchových zbraní pôsobí už 4. rok pri ZŠ Ul. Jánskeho. Má 25 členov vo veku do 16 rokov. Vedú ho kvalifikovaní tréneri Alojz Gocník, Milan Rakovský, Marián Grúber. Doteraz získali 22 titulov majstra SR, 28 majstra kraja, 32 titulov okresu.

VODÁCI : Už spomínaných 8 pretekárov žiarskeho klubu vodáctva a raftingu napriek zložitým tréningovým podmienkam získalo titul majstra SR. Neúnavným organizátorom je tajomník Stanislav Kytka. Úspešní sú najmä vo vodáckych viacbojoch (plávanie, streľba, zjazd, šprint, slalom). Na Majstrovstvách Slovenska na Môt'ovskej priehrade družstvo mužov Žiaru vyhralo majstrovský titul na pramiciach. Zlato vo viacboji dorasteniek tiež putovalo do Žiaru.

BASKETBAL : Minibasketbalisti žiarskeho BK patria medzi najlepších na Slovensku. Na majstrovstvách Slovenska získali zlaté medaily starší minibasketbalisti : Šály, Jombík, Nemeč, Gašparík, Glab, Vája, Kováč, Nemček, Kukučka, Kysela, Obert, Kollár, R. Grznár (najlepší strelec), Braniari, Demo, Košta (tréner Miroslav Grznár). Boli aj víťazmi medzinárodného turnaja BADEM v Žiline.

Strieborné medaily získali mladší minibasketbalisti: Keher, Kysela, Regiňa, Lietava, Sikubert', Štolc, Slávik, Fajčík, Vallo, Futák, Kordík, Kováč, Lukačka, Ivan, Štefanec, Jackuliak (tréner Rastislav Pittner).

Ide o žiakov 5. a 6. ročníka športových tried ZŠ na Ul. Jilemnického.

**ŠPORTOVO –
TANEČNÝ KLUB
STELLA :**

Má v meste už bohatú tradíciu. Vedie ho Ing. Stella Víťazková. Dňa 27. apríla v celoslovenskej súťaži O pohár primátora mesta v MsKS bolo 171 tanečných párov (XII. ročník). Z deviatich možných cien zostali tri v klube Žiaru: dvojice Juraj Jakubík a Ľubomíra Blidárová, Adam Fábry a Petra Víťazková, Peter Kukučka a Zuzana Zimanová. Dňa 17. mája na Majstrovstvách Slovenska v plesových choreografiách v štandardných a latinsko-amerických tancoch bolo 27 choreografií, 374 tanečníkov zo Slovenska, veľká účasť obecnstva. Choreografia MESIAC zo Žiaru získala I. miesto = majstri SR.

KARATE : Vo februári na majstrovstvách kraja v karate medzi 300 účastníkmi v zápase kumite získal 1. miesto Žiarčan Hajdony. Na majstrovstvách Slovenska 2. mája, kde bolo 340 pretekárov z 38 klubov, žiarsky klub získal 3 medaily (3. miesto : Z. Formáčková, K. Schwarzová, D. Tatárová) a dve 4. miesta (Z. Bahúlová, A. Hajdonyová).

**STREETBAL A
PLÁŽOVÝ
VOLEJBLA :**

Dňa 7. VII. sa konal 7. ročník v streetbale za hojnej účasti obecnstva. Mal 39 družstiev z B. Bystrice, Handlovej, Prievidze, Svitú, Žiaru nad Hronom rôznych kategórií. V ten istý deň bol i 2. ročník turnaja v plážovom volejbale o pohár primátora mesta za účasti 10 dvojíc. Dvojica Žiarčaniek Eva Haringová

a Alexandra Gašparičová ako juniorky získali 3. miesto na majstrovstvách Slovenska v Bratislave.

PLAVCI :

Existencia krytej plavárne v meste začína prinášať ovocie v podobe víťazstiev žiarskych plavcov z klubu Delfín, ktorý je aktívny 2 roky. Má 70 detí. V priebehu roka sa konávajú preteky žiakov základných škôl, ale aj detí z materských škôl – napr. 30. apríla bol pre osem MŠ organizovaný športovo – zábavný deň My sa vody nebojíme, z niektorých MŠ chodia do plavárne pravidelne. Mesto poskytuje viacero zliav vstupného na plaváreň. Na III. ročníku Veľkonočných plaveckých pretekov 12. apríla bolo 130 pretekárov z okresu B. Štiavnica, Zvolen, Rimavská Sobota, Handlová, Žiar nad Hronom. Hoci najúspešnejšia bola Štiavnica, Žiar mal tiež 10 víťazov. Pre široký región sa v decembri konal Vianočný turnaj plávania, kde klub Delfín obsadzoval popredné miesta medzi 130 pretekármi.

Klub Delfín mal účasť aj na medzinárodných plaveckých pretekoch – 25. ročník štúrovských stoviek. Do 10. miesta sa prezentovali žiaci : Jančok, Gajdošík, Straka, Osterták, Knapeková.

T. r. bola mimoriadna sezóna na plážovom kúpalisku, keďže bolo horúce leto (napriek tomu zostáva stratovým podnikom pre mesto).

ŠACH :

Na 1. ročníku Vianočného turnaja vo Zvolene spomedzi 86 šachistov sa na 4. mieste umiestnil z MŠK Žiar nad Hronom R. Toma a na 5. mieste P. Baran.

TURISTI :

Klub slovenských turistov pri MŠK organizuje pravidelné akcie. Masovejší charakter mal jesenný výstup na Suť, ktorý skončil gulášom na Rybárskej bašte 27. IX. Konal sa v rámci projektu Slovensko v pohybe.

ZAÚJÍMAVOSTI :

Populárne začínajú byť už 3. rok motokrosové preteky neďaleko Žiaru. Organizuje ich Motokrosový klub Lovčica a mikroregión Žiarske Podhorie. Dňa 24. – 25. mája tu boli medzinárodné majstrovstvá SR COUNTRY CROSS (víťaz J. Katriňák). Divákov bolo asi 5000. Z domácich pretekárov bol príkladný výkon 58-ročného Mariána Farbiaka – predsedu klubu.

V dňoch 9. – 10. augusta tu bola motokrosová show s bohatými sprievodnými akciami.

- v meste je aktívny 2. rok športový klub pre postihnuté deti (Boča). Turnaj bol 19. júna a 6. decembra aj celoslovenský Mikulášsky turnaj.

- pri príležitosti MDD bolo množstvo športových akcií – olympiáda MŠ, turnaje pre ZŠ vo futbale, basketbale, volejbale, plavecké preteky, dopravná súťaž. Organizátor mesto a CVC.

XV.

POČASIE A JEHO OSOBITOSTI

CHARAKTERISTIKA: Rok 2003 sa do histórie zapísal nezvykle horúcim a suchým letom. Dňa 29. augusta nás prekvapila prudká veterná smršť, ktorá síce trvala asi len 5 minút ale narobila veľké škody (pozri Mimoriadne udalosti).

Január začal oteplením. Stopený sneh spôsoboval problémy (až záplavy). Neskôr silné mrazy a sneženie. Február mal slnečné dni, ale veľmi mrazivé noci, čo pokračovalo aj v marci (teplota do 18 °C), kedy sa rozšírila chrípková epidémia. Vhodne prišli od 5.III. jarné prázdniny v školách. Apríl nezostal nič dlhý svojej povesti „bláznivý“: nastalo výrazné ochladenie (6.IV. bol Žiar zasnežený), v 2. polovici sa prudko oteplilo a bolo sucho. Horúčavy prešli nakrátko v dňoch „zamrznutých svätých“ – Pankrác, Servác, Bonifác – do chladu, potom znovu horúčavy s búrkami a krupobitím. V júni pokračujú horúčavy, kde – tu i búrky.

V júli spôsobujú horúčavy a sucho veľký deficit vlhky. Úroda predčasne rýchle dozrieva, poznačuje najmä obiloviny. V auguste pretrvávajú horúčavy, v 2. polovici občasný dážď oživil vysušenú zeleň v meste. Veterná a daždivá smršť bola vyvrcholením problémov, ktoré narobilo počasie. TS a dobrovoľná pomoc niektorých firiem (Záhradníctvo) okamžite odstraňujú narobené škody. Primátor I. Černaj osobne kontroluje situáciu.

V septembri je stále sucho, možno hovoriť o „babom lete“. Od 3.X. je už chladno (12 °C), dážď, prízemné mrazy od 13.X. prvý sneh s dažďom. V novembri sa chlad zmieril, ani na Martina sneh nebol, býva zamračené a mrholí. Mrazivo, ale bez snehu bolo až na Vianoce. Silvester priniesol teplo a dážď.

KLIMATOLOGICKÉ ÚDAJE : Údaje o klíme sú poskytnuté zo Slovenského meteorologického ústavu – stredisko Banská Bystrica, ktoré ich spracovalo podľa záznamov meteorologickej stanice v Žiari nad Hronom.

Priemerná teplota vzduchu: ročná 9,6 °C (najvyššia v júli 20,9 °C, najnižšia vo februári -3,0 °C)

Maximálna teplota vzduchu: 16,3 °C ročne, v auguste 29,6 °C, absolútne maximum 1. júla 35,3 °C

Minimálna teplota vzduchu: 3,8 °C ročne, vo februári – 8,6 °C, absolútne minimum 12. januára – 22,0 °C

Zrážky za rok: 480,3 mm (vlani 789), najviac v júli 115,9 mm, najmenej v marci 2,9 mm

Maximálne denné úhrny zrážok: 81,7 mm v roku (aj v júli – najviac, najmenej v marci 1,6 mm)

Priemerná rýchlosť vetra za rok: 1,2 m/sek.

Trvanie slnečného svitu: 2329,8 hod. v roku (najviac v auguste 335,7 hod., najmenej v januári 45,9 hod.)

Pozn. Podrobné údaje pozri v Sprievodnej dokumentácii ku kronike.

XVI.

MIMORIADNE UDALOSTI

- FALOŠNÉ TISÍCOVKY :** Objavili sa v meste, keď 36-ročný prechodne v Žiari bývajúcí občan chcel „minút“ 60 falošných tisíckorunáčiek. Podvodník bol zadržaný políciou.
- RARITY ZLODEJOV :** Začiatkom r. 2003 sa začala invázia zlodějov do záhradkárskej osady v povodí Lutiského potoka. Len 17 rokov mal zloděj, ktorý viacnásobne kradol v kanceláriách organizácií najmä peňaženky. Dokonca sa mu podarilo vybrať peniaze na kartu z automatu. Bol uväznený.
Z klubu dôchodcov zmizol televízor. Deťom z materskej školy ukradli novú hojdačku, na ZŠ Ul. M. R. Štefánika ukradli pomôcky a hry za 17.000,- Sk.
V centre mesta násilník vytrhol žene z ruky 7 000,- Sk.
Kradnú sa i čerstvo vysadené kríky a kvety (výsadba Slovalco, a.s.).
Na plavárni z uzamknutých skriniek návštevníkom zloděj ukradol peniaze, platobné karty, kľúče od áut a bytov, dokonca i kefu na vlasy.
Z predajne K-CERO zloděj ukradol kožuchy v hodnote 450 000,- Sk. V decembri skoro ráno v podchode mesta bol 19 – ročný mladík násilne olúpený štyrmi zlodějmi o hodnotu cca 6 000,- Sk.
- TÚLAVÉ PSY :** Začiatkom r. 2003 už v meste chodila celá svorka túlavých psov. Stal sa i prípad pohryznutia občianky na lýtko. V marci bola do Žiaru pozvaná skupina zaoberajúca sa odchytom túlavých psov. V meste chytili 18 takých psov. Mesto to stálo 30 200,- Sk.
Mestské zastupiteľstvo t. r. prijalo VZN o podmienkach chovu psov. Nebezpečné sú psy, ktoré v rozpore s VZN nie sú vedené majiteľmi (tri odviazané psy pri STS pohryzli 39-ročného občana).
- 58 cm KAPOR :** 10. mája na tradičných rybárskych pretekoch získal cenu primátora p. Baran s úlovkom 58 cm dlhého kapra. T. r. bolo len 110 účastníkov. Prvé miesto získal Peter Tabernaus za 813 cm celkovej dĺžky ulovených kaprov systémom Chyť a pusť.
- NEOBVYKLÁ KRÁDEŽ :** Z haly expedície Slovalco, a. s. chceli páchatelia v auguste odviezť 7-metrové hliníkové čapy vo váhe 14 ton v hodnote 850 000,- Sk na kamióne do Poľska. Na vrátnici pri predložení falošných dokladov boli odhalení. Trestne sú stíhaní dvaja robotníci Slovalco, a.s. a jeden podnikateľ.
- SMRŠŤ ALEBO TORNÁDO? :** Dlhé tropické horúčavy tohto leta predznamenal neobvyklé prírodné javy. Dňa 29. augusta trvala síce len asi 5 minútová veterná a daždivá smršť, aká sa v našich končinách ani podľa najstarších pamätníkov ešte nediala. Keďže bola popisovaná ako hnedočervená hučiacia krútnava, je otázne, či nás nezasiahol tajfún či tornádo. Padali staršie stromy, lietali kusy striech (i celé), kontajnery vrážali do okolia, rinčali sklá okien. Našťastie ľudské obete neboli. Škody sa počítajú na milióny. Poškodená bola aj strecha na mestskom úrade a mnohé stromy v parku. Mesto sa bude musieť pripraviť preventívne aj na takého výkyvy počasia.

**PLESNIVEC
ALPÍNSKY NA
KALOVOM POLI :**

1. augusta bol na východnom svahu kalového poľa zasadený vzácny chránený plesnivec alpínsky. Sadeničku priniesla z Tatier p. A. Guličková. Bude tu rásť?

BOCIANY :

Prileteli znovu 28. marca (najprv samec) do starého hniezda v historickej časti mesta. Koncom horúceho leta už bocianí rodičia len zo susedných striech sledovali svoje 4 mláďatá v hniezde, ktoré už nestačilo všetkým, 28. augusta odleteli teplých krajín.

**MESTO MÁ
NAJINTELENTNÉHO
NEJŠIEHO
OBČANA SR :**

1. novembra vysielala televízia JOJ show, ktorá mala zistiť intelligenčný stupeň slovenského obyvateľstva. Prostredníctvom SMS správ – kontaktov cez mobilné telefóny – sa zapojilo cca 16 000 účastníkov. Odpovedali na 81 otázok a úloh z rôznych oblastí vedy a umenia. MUDr. Ľudmila Oravcová, kožná lekárka z nášho mesta, správne zodpovedala na 75 otázok a bola vyhodnotená ako najinteligentnejší občan Slovenska so 160 stupňami intelligenčného kvocientu.

NEZVESTNÍ :

Od januára do mája Obvodné oddelenie Policajného zboru zaznamenalo 11 nezvestných blízkych príbuzných. 6. mája sa stratil 5-ročný chlapec, ktorého OO PZ ešte v ten deň našlo.

**DETSKÁ
PORNOGRAFIA :**

Polícia Banskej Bystrice v máji rozbila trojčlenný zločinecký gang, ktorý niekoľko rokov zneužíval 13 – 17 ročných chlapcov zo sociálne slabých rodín na detskú pornografiu. Kazety boli určené na objednávku do zahraničia najmä do Nemecka. Hlavný vinník Róbert M. bol najprv obyvateľ Žiaru nad Hronom, potom sa presťahoval do Banskej Štiavnice. Hrozí mu trest odňatia slobody na 5 až 12 rokov.

**BOJ SO
SPREJERMI :**

Nový predpis označuje činnosť sprejerov za priestupok t. j. môže im byť udelená pokuta. Prípadný oznamovateľ získa odmenu 2 000,-Sk. V novembri dvaja mestskí policajti prichytili pri čine dvoch „maliarov“ – Tomáša K. a Petra Br., ktorí musia zaplatiť zistenú škodu. Policajtov ocenil osobne primátor mesta I. Černaj.

VÝSTRELKY :

Doslova výstrely sa ozývali na Námestí MS, kde sa mládež „zabávala“ s krátkou strelnou zbraňou. Našťastie nik nebol zranený. Majiteľ zbrane je sťahovaný pre nedovolené ozbrojovanie sa.

**ROJ VČIEL NA
3. POSCHODÍ :**

V horúcom lete sa zapáčilo roju včiel sídlit' na vonkajšom múre 3. poschodia na Ul. Š. Moysesu. Pokryl cca 0,6 m² plochy. Odleteli, až keď ich vyhnala vôňa tyčinky zavedená cez vetrákové otvory domu.

100-ROČNÝ :

Jozef Janov žijúci v Domove dôchodcov sa 4. júla dožil 100 rokov. Je relatívne zdravý a vitálny, hoci poznačený ťažkým osudom (narodil sa v Slaskej, ako 7 – ročný slúžil, ako 9 – ročný šiel do Rakúska na práce, potom do Francúzska, neskôr ako protifašistický bojovník bol v lágri). V Domove dôchodcov je od r.

1995. ZPOZ a DD pripravili na jeho počesť slávnosť, kde mal príhovor primátor mesta.

**KORUPCIA PRI
STAVBE
TELOCVIČNE :**

Združená stredná škola služieb ako jediná stredná škola v meste začala stavať v júni 2003 telocvičňu. Výberové konanie na stavebné práce, ktoré vyhrala banskobystriická firma uskutočnilo VÚC v Banskej Bystrici bez účasti školy. V kancelárii krajskej a okresnej organizácie IS – HZDS v B. Bystrici boli 25. XI. pri preberaní úplatku 500 000,- Sk zadržaní poslanec NR SR Gabriel K. a riaditeľ úradu samosprávy Milan M. Obidvaja sú vo väzbe. Prípado prevzali orgány činné v trestnom konaní. Úplatok sa mal vyšplhať do 1 milióna 200 000,- Sk.

Používané značky a skratky:

Pozri Kronika 2001, 2002

V r. 2003 navyše :

BB – Banská Bystrica
BB SK – Banskobystrický samosprávny kraj
BD – bytový dom
DD – Domov dôchodcov
EÚ – Európska únia
IBV – individuálna bytová výstavba
KÚ – krajský úrad
ĽS-HZDS – Ľudová strana HZDS
NR – národná rada
OÚP – okresný úrad práce
PZ – policajný zbor
SFU – Slovenská federácia volejbalu
SNL – Slovenská národná liga
SOS – Svätokrížsky občiansky spolok
SSE – Stredoslovenské elektrárne
SŠ – stredné školy
ŠŠS – školské športové stredisko
STS – strojno-traktorová stanica
ŠZ – školské zariadenie
THP – technicko-hospodársky pracovník
TKO – tuhý komunálny odpad
TS – Technické služby
VÚC – vyšší územný celok
ZPB – Zväz protifašistických bojovníkov
ZPKO – Zväz protikomunistického odboja
ZSŠ – Združená stredná škola
ZSŠS – Združená stredná škola služieb

Sprievodná dokumentácia kroniky za rok 2003 :

1. Klimatické údaje o Žiari nad Hronom za r. 2003
2. Výsledky dotazníkového prieskumu
3. Texty na kultúrnu pamiatku v Horných Opatovciach
4. List p. Poloňovej predsedovi NR SR
5. Zo športu
6. Správy MUDr. Učníka o NsP (za r. 2003 a k 40. výročiu)
7. MsKS – činnosť za r. 2003
8. POS – činnosť za r. 2003
9. Pozvánky
10. Programy MsKS (+ kino, POS)
11. Články

FOTODOKUMENTÁCIA

VIDEOZÁZNAMY ATV

PAMÄTNÁ KNIHA MESTA

PAMÄTNÁ KNIHA PRIMÁTORA MESTA